

Pogovor z gen. direktorjem Jožetom Šlandrom

V prihodnost gledam z optimizmom

Malo več kot leto dni je minilo od prihoda novega generalnega direktorja dipl. ing. Jožeta Šlandra. Kmalu bo tudi leto dni od izbruha nezadovoljstva nad razmerami in nizkimi osebnimi dohodki v tovarni, ki so dobili svoj epilog v Cankarjevem domu. In ker se proti koncu leta delajo tudi finančni, poslovni in drugi obračuni, je bilo vse to dovolj tehten razlog za pogovor s tovarišem Šlandrom.

Naše poslovanje v letošnjem letu je precej boljše kot prejšnje leto. Nimamo več tako hudih finančnih težav, proizvodnja teče dokaj nemoteno, izboljšala se je organizacija dela, oprijemljivejša in realnejša so naše perspektive razvoja in prodaje in nenazadnje tudi z osebnimi dohodki smo zadovoljnejši. Žal nam jih klesti podivjana inflacija, toda to je že daleč od našega vpliva.

Brez dvoma ima za vse to velike zasluge tovariš Šlander, ki sam priznava, da se tega dela ni lotil samo po službeni dolžnosti, temveč mu je takšna »brezizhodna« situacija pomenila tudi preizkus znanja ter sposobnosti. Seveda pa bi vse skupaj lahko padlo v vodo, če ne bi imel tudi podpore sodelavcev, ki pa je žal včasih še vedno premajhna.

»Med največji uspeh skupnega prizadevanja v lanskem letu štejem to, da smo se iz največjega zgubaša v SRS v lanskem letu spremenili letos v pozitivno delovno organizacijo. Precej smo izboljšali tudi osebne dohodke in smo že v zgornji polovici OD v Sloveniji in Ljubljani, zmanjšali pa smo tudi našo zadolženost. Iz prejšnjih 46 milijonov dolarjev kratkoročnih dolgov (v dinarjih in dolarjih) bomo do konca leta prišli na 30 milijonov dolarjev in prejšnjih 31 milijonov dolarjev dolgoročnih dolgov bomo znižali na 22 milijonov dolarjev. To je vsekakor zelo lep rezultat, res pa je, da smo v to vlagali izjemne napore.

Pohvalimo se lahko tudi z boljšo kontinuiteto proizvodnje, saj je bila leta prejšnja leta zaradi finančnih in s tem nabavnih ter ostalih problemov popolnoma porušena. Žal tudi tovarno močno pesti inflacija, ki nam močno otežuje vračanje dolgov, vendar sem prepričan, da jih bomo prihodnje leto spravili na sprejemljivo

raven. Za prej navedene uspehe je gotovo zaslužno tudi večje angažiranje vodstev ter konkretnejša opredelitev odgovornosti, ki smo jo dosegli tudi z ukinitvijo prepletanja kompetenc in odgovornosti.

Z reorganizacijo tovarne bodo tudi te stvari bolj dodelane, kar nam bo omogočilo doseganje večjih rezultatov z manj napori. Naš osnovni cilj v letošnjem letu je bil stabilizirati poslovanje in vračati zaupanje in ugled Litostroju, vse to pa se je vključevalo v koncept priprav na reorganizacijo in temeljitejša spremembe. Velikokrat sem že omenil, da so naš ključni problem dobri in vrhunski strokovnjaki za posamezna področja, vendar jih zaradi slabega slovesa tovarne tudi nismo mogli dobiti. Zdaj se slika že spreminja, pogoje za strokovnjake bomo morali izboljšati, kakor tudi možnosti za strokovno delo in strokovno izpopolnjevanje. Na to moramo misliti še toliko bolj, ker bo šel čez nekaj let velik del strokovnega kadra v pokoj.

Reorganizacija je seveda močno povezana s kadrovsko prenovo. Potrebujemo močno kadrovsko službo, strokovnjake za kadrovanje, izobraževanje in nagrajevanje, službo, ki bo na nivoju zahtevanih nalog pridobivanja kadrov in strokovne rasti domačih kadrov z izobraževanjem vseh vrst.

Kakor povsod imamo tudi pri nas zaposlenih več ljudi na določenih delih, kot je potrebno, ki so obenem za ta dela premalo usposobljeni, kar podražuje proizvodnjo. To je deloma povezano tudi s slabo organizacijo dela in zastarelo tehnologijo. Sanacijski program predvideva dvig učinkovitosti poslovanja ob znižanju števila zaposlenih, kar bomo dosegli pretežno s prekvalifikacijami, izobraževanjem in premeščanjem, in prepričan sem, da radikalnejših ukrepov ne bo potrebno izvajati.

Stalno izobraževanje in izpopolnjevanje bo moralo postati osnova kadrovske politike in poslovne politike podjetja ter pogoj za zasedanje delovnih mest. Znanje in kreativnost bosta postala gibalno razvoja na vseh, ne samo na tehničnem področju, uresničevanje tega bo pomenilo, da smo se v resnici spopadli s slabostmi. Zato bomo kadrovske politike in izobraževanju v planskih dokumentih in poslovni politiki posvetili veliko pozornost.

V zadnjem času smo podpisali precej pogodb, ki so povezane s povečanjem strojnih kapacitet v tovarni in z investicijsko izgradnjo. Kako bomo reševali te probleme?

»Naš letošnji cilj je bilo dokončanje peskarne, kar nam bo, kot kaže, uspelo do konca leta. Za izgradnjo peskarne uporabljamo lastna sredstva.

(Dalje na 2. strani)

* *Iskrene čestitke* *

* *ob 29. novembru* *

* *— dnevu republike* *

Osnove plana za leto 1988

V zelo dinamičnem gospodarskem letu 1988, smo junija prevrednotili letni finančni plan, ki kljub velikim inflacijskim nihanjem velja še danes in bo veljal do konca leta. Plana letos sicer ne bomo dosegli v popolnosti, po predvidevanjih pa bo realizacija precej blizu plana. Ocena realizacije 1988 in novospregajata naročila so osnova plana 1989.

Planiranje v podjetjih po novem zakonu ni več obvezno, prav tako tudi povezanost z družbenopolitičnimi skupnostmi ni obvezna — razen v podjetjih, katerih programi so nosilci družbene infrastrukture kot so železniški promet, energetika, letalski promet, komunala itd.

Klasičnih družbenih resolucij ne bo več, zato bo s strani občinskih organov vsaj malo manj zahtev za vedno ponavljajočimi se poročili o planih in ocenah, ki jih potrebujejo za svoja poročanja skupščinam in republiškimi organi.

Reorganizacija podjetja delno ovira normalni potek planiranja, saj se

bo delitev stroškov po posameznih proizvodnih skupinah zavlekla zaradi predhodnih priprav, ki so nujne za razčlenitev vseh potrebnih elementov novoustanovljenih enot organiziranosti.

Globalni plan izdelujemo za celotno podjetje. Največji poudarek dajemo finančnemu in količinskemu dotoku naročil ter prenosu nedokončane proizvodnje iz leta 1988 v naslednje leto.

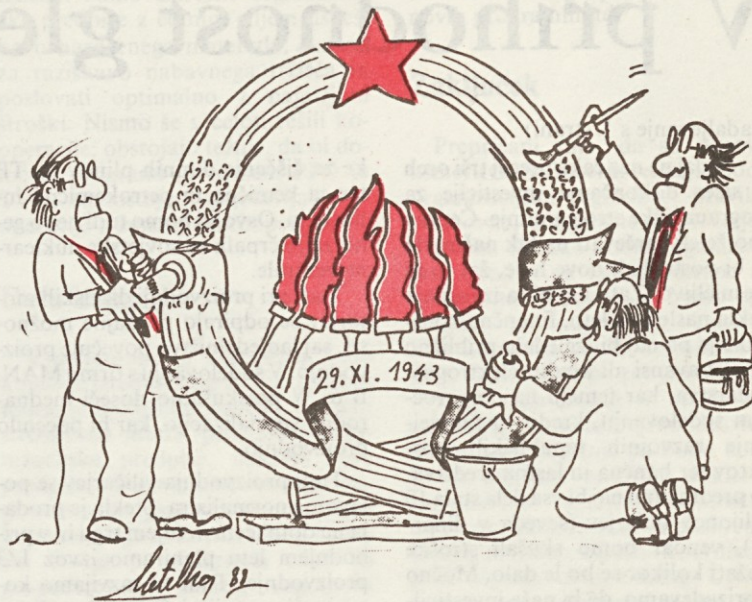
Posebnost plana za naslednje leto je v tem, da bodo posamezne proizvodne veje količinsko skoraj enake letošnjim planom, pri nekaterih proizvodih bodo celo nižje od letošnje

realizacije, vendar pa bo finančni izplen precej višji od letošnjih rezultatov. Količinski plan za naslednje leto bo znašal pri eksterni proizvodnji nekaj čez 16.000 ton in je pri nekaterih proizvodnih skupinah že 100 % pokrit, pri nekaterih pa manjka še precej ton. Najslabše sta pokrita proizvodni program žerjavov in cementarn, za katera mora Prodaja v najkrajšem času preskrbeti naročila, ki bi bila dokončana še v naslednjem letu.

Tudi pri viličarjih nimamo pokritja naročil, vendar jih bomo izdelovali na zalogo in nato prodajali. Na dvorišču tozda TVN smo zadnji dve leti s strahom opazovali velike zaloge vozil, vendar se je zadnje čase tudi tukaj odprlo in izgleda, da bomo viličarje naslednje leto uspešno prodajali tako na domačem, kot na tujem trgu.

(Dalje na 3. strani)

Restavratorstvo

Slavnostne salve

V teh sivih jesenskih dneh jugoslovanske stvarnosti bodo toopovi na Kalemegdanu in v drugih glavnih mestih republik in pokrajin Socialistične federativne republike Jugoslavije že petinštirideseti izstrelili tradicionalne simbolične salve v spomin na dan, ko je nastala nova Jugoslavija.

Dan, ki smo ga v večnacionalni državi na Balkanu že skoraj pred pol stoletja označili z zmago nad mračnjastvom vojne, zatiranjem svobode, bede in siromaštva. Dan, ko so bili postavljeni temelji naše današnje državnosti in dan, na katerega smo vsa ta dolga leta prisegali z resnično močjo združenih jugoslovanskih narodov in narodnosti.

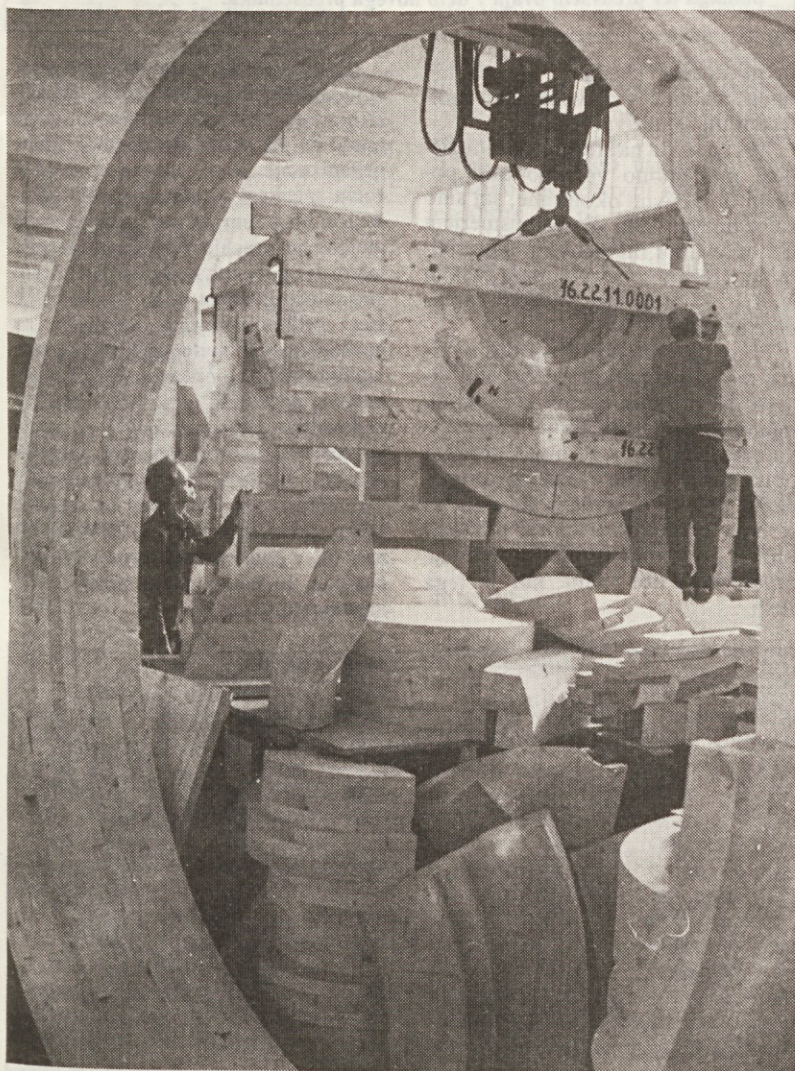
Vedno znova smo se vračali na izhodišča teh temeljev in vedno znova smo pozabljali na dejstvo, da živimo v središču civilizirane Evrope in smo tako za ceno teh temeljev v vseh sferah dela in življenja zanemarili lastni razvoj. Da ne bo pomote — za to niso krivi avnojski temelji — krivi smo (so) ljudje, obremenjeni sami s seboj, z lastno togostjo in mračnjastvom vseh zvrsti... izmov, neučinkovitosti in birokracij. Vsi smo vse: oblast, svoboda, demokracija, tožniki in sodniki, zato je prav to farsa in slepilo, ki nas je pahnilo v krizo. Preveč so bile vse te povojne pomladi življenja na lorovikah revolucije, podobne ena drugi. Niti tega nismo opazili, da smo si delavci in kmetje s pristajanjem na vsakršne predloge sami vzeli oblast.

Narobe je bilo tudi to, da smo pisali in razglašali eno, delali pa čisto drugo. Pri tem smo v vseh obdobjih vedno dobro poznali svoje pravice in jih izkoriščali, manj pa smo poznali svoje dolžnosti, rezultat slabšega dela in neodgovornosti pa so slabi rezultati. Tako so se zaželjeni družbeni cilji vedno bolj oddaljevali od rezultatov dela, kar je povzročilo skoraj nepremostljive sedanje bivanjske probleme jugoslovanske skupnosti narodov in narodnosti. Ob tem smo po vzoru »vzemi tam, kjer je, in daj tja, kjer ni« osiromašili in vzeli voljo še tistim dobrim gospodarjem in posameznikom, ki so pridno, pošteno, dobro, strokovno in požrtvovalno delali za svoje in skupne cilje te naše družbene skupnosti.

Letošnje slavnostne salve v počastitev dneva republike bi zato morale izražati nekaj drugega. Usmerjene bi morale biti v jutrišnji dan, v bodočnost in socializem po meri ljudi. V večjo samostojnost in samobitnost narodov in narodnosti, ki bo morala biti zagotovljena z ustavo, zakoni in drugimi dokumenti današnjega časa. V ustrezne reforme, ki bodo morale z rezultati dela dvigniti zavest in pripadnost ljudskih množic skupnim ciljem. V razvoj prave, ne vsiljene demokracije z ulic, ki ne bo vzbujala strahu in negotovosti. V pravno in urejeno državo s spoštovanjem in zaščito pravic in dolžnosti delovnih ljudi in občanov. V spreminjanje zakoreninjenih slabosti iz preteklosti, ki še vedno obremenjujejo našo sedanost. V svetlejšo prihodnost in prostor pod soncem za mlajše generacije in ustvarjalne izobražene ljudi. Tudi alternativam današnjega razvoja bomo morali prisluhniti, predvsem tistim, ki temeljijo na znanosti. Razkrinkati bomo morali korupcijo, razbiti monopole, onemogočiti neupravičeno bogatenje na račun drugih in izkoriščanje položajev vsakršnih privilegirancev. Skratka — organizirali bomo dobro in pošteno delo ter pravično delitev ustvarjenih dobrin.

Prav letošnji dan republike ne sme predstavljati nasprotja in razpotja jugoslovanskih narodov in narodnosti, temveč dejstva, ki bi nas morala v prihodnosti združevati v sodobnejši, razvitejši in bogatejši državi.

K. G.

Izdelava modela za ohišje parne turbine za TE Kolubara z elementi, ki bodo še vgrajeni v ta model. (Foto: E. L.)

V prihodnost gledam...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Zdaj pa nas čaka precej trši oreh in sicer dokončanje investicije za program težke strojegradnje. Čeprav smo želeli varčevati na tak način, da ne bi postavljali nove hale, žal to ni uresničljivo. Zato naj bi ta izgradnja stekla naslednje leto, finančna konstrukcija pa naj bi izgledala približno takole: avansi ali krediti elektrogospodarstva, kar temelji na dolgoročnem sodelovanju, kredit za financiranje razvojnih republiških projektov ter bančna in lastna sredstva. Po predračunu naj bi vsa dela stala 10 milijonov dolarjev (seveda v dinarjih), vendar bomo skušali stroške znižati kolikor se bo le dalo. Močno si prizadevamo, da bi naša investicijska izgradnja prišla na prioriteto mesto v Sloveniji, kar bi nam tudi omogočilo, da bi uspešno izpeljali veliko naročilo za HE Bekhme in ostala velika naročila. Ker nas tudi čas močno priganja, bi morala biti ta investicija zaključena v letu 1990. Tudi sicer bi se nam ta investicija zelo hitro lahko bogato obrestovala. Pripravlja se obnova celotne dravske verige — 12 turbin, kar je dolgoročno gledano zelo velik posel. Sledile bodo tudi rekonstrukcije turbinske opreme v BiH, Makedoniji in Hrvaški. To ne bodo le popravila dosedanjih turbin, temveč povečanje moči in tudi izdelava nekaterih novih. Prepričani smo, da bomo izdelali tudi velik del strojne opreme za hidrocentrale iz ambicioznega energetskega programa SFRJ. Vse to pomeni, da imamo dolgoročne perspektive na domačem in seveda tudi tujem tržišču.

Kakšne pa so naše ostale gospodarske, razvojne in izvozne perspektive, oziroma kje bo mesto Litostroja na domačem in izvoznem področju v prihodnje?

»Reorganizacija bi morala dati osnovo za ofenzivno tržno-razvojno politiko. Proizvodne in razvojne možnosti moramo čim hitreje prilagajati tržnim potrebam, kajti kaj hitro se lahko znajdemo v velikem zastanku. Zato bomo v novih programskih enotah formirali nove ekipe, ki bodo delale timsko na določenih področjih od trženja, projektive, nabave, izdelave do montaže.

Vodstva posameznih »programov« (energetska oprema, industrijska oprema, črpalne naprave) se bodo morala najprej kadrovske in organizacijsko konsolidirati ter vzporedno z uspešno proizvodnjo zastaviti razvojne usmeritve, ki bodo temeljile na tržnih možnostih in kadrovske usposobljenosti. Rezultat teh aktivnosti bodo razvojno investicijski programi, saj je jasno, da bomo brez tehnološke modernizacije preveč zaostali. Seveda se bodo hitreje razvijali programi, ki imajo tržišče in znanje in kadri, potrebni za razvoj.

Razvoj smo že ves čas povezovali s politiko odprtosti v svet, s povezovanjem s tujino in domačimi partnerji. Tako se intenzivno povezujemo z ustreznimi partnerji pri vseh proizvodnih programih. Na ta način povečujemo svoje razvojne in tržne možnosti na domačem in svetovnih tržiščih.

Pri prehodu na organiziranje v programske enote smo pripravljali pogoje za poslovanje in razvoj posameznih programov, za njihovo mednarodno povezovanje.

Možnosti poslovanja programa energetske opreme so velike, posebno po podpisu HE Bekhme, HE Vrhovo in ob pričakovanju mnogih naročil na domačem trgu. Povezujemo se s proizvajalci turbinske opreme v ZRN in SSSR.

Črpalne naprave so bile v preteklosti preveč zapostavljene in menim, da imajo ob ustreznih organizacijski in kadrovske rešitvi, ki jih pripravljamo velike razvojne možnosti. Prav sedaj smo podpisali v Iraku pogodbo za črpalne postaje Jazira, kar s pogodbeno ceno 10 mio \$ predstavlja največji posamični posel na tem področju, ki ga je Litostroj pridobil.

Dve kooperacijski povezavi s Škoti in Egipčani bi nam morali olajšati razvojne in komercialne možnosti, osvajanje novih materialov za črpal-

ke za čiščenje dimnih plinov na TE ter za kemično in petrokemično industrijo. Osvojili bomo tudi novo generacijo črpalk za sovjetske nuklearne centrale.

Tudi pri proizvodnji dizelskih motorjev se odpirajo prodajne možnosti, saj ladjedelništvo povečuje proizvodnjo. V sodelovanju s firmo MAN, B & W poiskujemo doseči mednarodno specializacijo, kar bi pocenilo proizvodnjo.

Tudi proizvodnja viličarjev se polagoma normalizira. Stekla je prodaja na domačem in tujem trgu in v prihodnjem letu planiramo izvoz 1/3 proizvodnje. Tudi tu razvijamo kooperacijo s tujimi firmami, naš osnovni cilj pa je, da tržišču ponudimo močno izboljšane viličarje, ki bi bili tehnično bolj dovršeni. Na tem področju želimo razvijati višje oblike sodelovanja s SZ, vendar je treba prej poslovanje stabilizirati.

Na področju preoblikovalne opreme so naša perspektiva fleksibilne proizvodnje celice, kot korak k avtomatiziranim tovarnam, in tu smo na svetovnem nivoju. Perspektiva je v razvoju kompletnih tehnoloških linij s tehnologijo, kar nam odpira nove tržne možnosti.

Pri proizvodnji ulitkov osvajamo tehnologijo zahtevnih ulitkov iz specialnih litin, razvijali bomo precizno ulivanje s keramičnimi jedri in litje po sistemu QA (quality assurance).

Na sploh mora naša proizvodnja težiti k večji zahtevnosti, vgrajevanju pameti, da bomo za iste tonaše dosegali veliko višje cene, kar pomeni velike izboljšave, večje zahtevnosti in

specialnosti naših izdelkov — kakršne zahteva sodobni razvoj. Tak razvoj se včasih že oddaljuje od osnove težke strojegradnje, vendar je to razvojna perspektiva, ki ji moramo slediti na vsak način. Zato moramo močno razviti našo kadrovske bazo, formirati moramo time strokovnjakov in nenehno skrbeti za nadaljnje in dodatno izobraževanje. Reorganizacija nam mora tudi omogočiti, da bo stik proizvodnje s trgom neposrednejši in da bomo vsestransko učinkovitejši.

Vendar preveč poudarjamo samo tehnični aspekt poslovanja, razvoj in proizvodnjo, ki sta sicer osnova poslovanja. V svetu se namreč vedno bolj povdarja komercialni in finančni vidik poslovanja, ki z ustvarjanjem prodajnih in nabavnih kombinacij ob ustreznih organizaciji financiranja povečuje finančne rezultate. Vedno bolj se potrjuje ugotovitev, da se s proizvodnjo še najmanj zasluži, da je treba te rezultate oplemeniti.

Uveljavitev Litostroja kot poslovnega, ne samo proizvodnega sistema, ki bo optimiral finančne rezultate, je pomemben razvojni cilj podjetja, ki pa je pogojen s pridobitvijo ustreznih strokovnjakov. Takšen razvoj bo Litostroj kot enovito delovno organizacijo močno olajšal.

Se vam zdi, da so vsi našeti uspehi in premiki dovolj vzpodbudni?

»Zdi se mi, da je bilo že samo stabiliziranje proizvodnje in ureditev ključnih finančnih težav dovolj velik uspeh. Nikakor pa ne mislim, da smo se iz vsega hudega že izvlekli. Čaka

Težka obdelava

nas veliko dela, da bomo prišli do modernega in poslovno uspešnega Litostroja, kakršnega si predstavljam. Prvi rezultati so že tu, še več pa jih pričakujem z novo reorganizacijo ter z zavzetim in odgovornim delom mojih sodelavcev in vseh zaposlenih. Če se ozrem na že povedano, predvidevam, da bi se morali glede na projekt finančne sanacije drugo leto postaviti v veliki meri na lastne noge, kar bi pomenilo, da bi se v naslednjih letih tempo tehnološkega razvoja Litostroja moral močno povečati. Tako bi lahko že drugo leto začeli nov investicijski cikel, ki bi temeljil v večji meri na lastnih sredstvih in naših možnostih rednega odplačevanja dolgov.

Ocenjujem, da bi se z realizacijo omenjenih programov in ukrepov naša letna proizvodnja v naslednjih

petih letih povečala od 100 na 140 milijonov dolarjev z enakim številom ljudi. To pomeni približno 10 % povečano proizvodnjo in produktivnosti na leto, s čimer naj bi se bistveno povečevale tudi možnosti za dvige osebnih dohodkov. Vsekakor bomo vse bolj odvisni samo od naše uspešnosti. Z natančnejšim merjenjem uspešnosti posameznikov in skupin in ustreznijim nagrajevanjem rezultatov bomo povečali motiviranost zaposlenih za boljši učinek, boljšo kvaliteto in nižje stroške.

Vsekakor sem prepričan, da v resnično sanacijo, ki pa je pogoj za naš nadaljnji obstanek v vedno težjih pogojih dela in gospodarjenja, šele prihajamo. Tega se moramo zavedati vsi skupaj, saj si bomo edinole vsi skupaj zagotovili uspešnejšo in varnejšo prihodnost.

(Pripravila: M. M.)

Novo vodstvo mladinske organizacije

Nismo enaki

Novi predsednik ZSM Litostroj DRAGO PAVC je po poklicu strojni mehanik, zaposlen pa je v tozdu IVET pri vzdrževanju strojev. V Litostroju je od leta 1981, po starosti (27) pa ga lahko prištevamo v kategorijo zrelih mladincev. Do sedaj je bil družbenopolitično dejaven predvsem v mladinski organizaciji na nivoju tozda pa tudi v okviru konference ZMS Litostroj.

V razgovoru z njim so me zanimala programske usmeritve, ocena položaja mladih v naši delovni organizaciji ter težave, s katerimi se vsakodnevno srečujejo kot posebna generacijska skupina z lastnimi specifičnimi potrebami in zahtevami. Govorila pa sva tudi o možnostih za reševanje teh problemov, o naši mladinski organizaciji in mladincih kot takih, o reorganizaciji...

Mladinska organizacija bo tudi v prihodnje delovala v skladu s programom dela konference ZSMS Litostroj, ki v grobem zajema: reševanje tekoče problematike mladine v mladinski organizaciji, sodelovanje z OK ZSMS Ljubljana-Siška ter drugimi zunanjimi organizacijami ZSMS, pa tudi ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami. Še posebej pa se bo mladinska organizacija za reševanje problematike znotraj Litostroja, ki se pripravlja na skorajšnjo reorganizacijo. Skupaj z ostalimi, kajti le strnjeni lahko uspemo, pa se bodo mladinci trudili težave, ki nas spremljajo, po najboljši poti in čim hitreje rešiti.

Kot bistven problem, s katerim se srečujejo mladi pri delu, je Drago izdvojil predvsem neustrezen odnos starejših delavcev do mlajših, odnos, v katerem se prepleta nezaupanje s ciničnim odklanjanjem mladih, ki hočejo prodrati s svežimi, drugačnimi idejami. Pri tem običajno naletijo na nepremostljivo blokado, ki v njih ubija željo po nadaljnjih poskusih uveljavljanja svojega znanja ter jih hkrati prisiljuje v iskanje drugih možnosti in takšnih delovnih organizacij, kjer bi njihov prispevek sprejemali vsaj nekoliko bolj odprtih rok. S takšnim odnosom do mladih uspemo v kratkem času izgubiti ali pa vsaj onemogočiti veliko število mladih in perspektivnih strokovnjakov.

Vse to pa se seveda odraža tudi pri nagrajevanju.

Mlade Litostrojčane, tako kot tudi večino drugih, tarejo denarni problemi, pa še **stanovanjski problem** — ta pa je, kot vemo v večini primerov praktično nerešljiv. Še najbolj to

občutijo mlade družine. Stanovanjski problemi so se v zadnjem času še stopnjevali, saj so slabi finančni rezultati Litostroja še bolj okrnili že tako nezadostne stanovanjske fonde.

Naš novi mladinski predsednik je še posebej opozoril na problem — nezainteresiranost mladincev za delo v ZSM in nezaupanje do svoje organizacije. Od 1500 mladincev, kar predstavlja približno tretjino zaposlenih, je takšnih, ki aktivno delajo v organizaciji zelo malo. Za družabna srečanja in raznovrstne priložnostne zabave ni težav za udeležbo, za opravljanje nalog, ki odstopajo od takšnega koncepta, pa je zanimanje izrazito manjše.

»Mislim, da so neumestna opravila neaktivnih, češ da vse skupaj nima nobenega učinka. Dalo bi se storiti, marsikaj, vendar pod pogojem, da bi se mladinci bolj množično angažirali in enotno zavzeli za uresničitev postavljenih ciljev. To je začaran krog: organizacija brez množičnega in aktivnega članstva nima moči

Naši mladinci so se 25. oktobra zbrali na programsko volilni konferenci, kjer so po poteku mandata razrešili prejšnje vodstvo mladinske organizacije in izvolili novo. Žal brez zapleta in manjše razprtije ni šlo. Za predsednika sta (skoraj) do konca vztrajala dva kandidata: Tomaž Grubar iz tozda PRODAJA in Drago Pavc iz tozda IVET. Tik pred programsko volilno konferenco pa je odstopil oziroma umaknil svojo kandidacijo delegat tozda PRODAJA, tako da so se s tajnimi volitvami delegati odločali le o enem kandidatu, ki je bil tudi izvoljen z dobro večino glasov. Predsednik litostrojske mladinske organizacije je tako postal DRAGO PAVC, za njegovega sekretarja pa je bil izvoljen STJEPAN KUŽEL iz tozda PUM. Niso pa uspeli izvoliti podpredsednika, saj je bilo prvotno predvideno, da bi bil podpredsednik drugouvršeni kandidat za predsednika, kar pa je z odstopom enega izmed kandidatov postalo brezpredmetno. Zaradi tega je bilo sklenjeno, da se podpredsednika izvoli na prvi seji predsedstva izmed njegovih članov (predsedniki OO TOZD/DS). Poleg tega pa je bilo na programsko-volilni konferenci tudi sklenjeno, da dosedanji predsednik Sead Sijamhodžić do novega leta sodeluje v predsedstvu kot koordinator in pomaga ter predvsem uvaja v delo novega predsednika.

in ne dosega uspehov, ker pa teh nima, mladinci v glavnem niso zainteresirani za aktivno delo!

Res pa je, da na stopnjo in množičnost pomembno vplivajo tudi povsem objektivne okoliščine, saj smo vsi iz dneva v dan vse bolj usmerjeni le k reševanju finančnih in materialnih problemov, tako da nam časa in energije za druge dejavnosti enostavno zmanjkuje.

Pri razgovoru o prihodnosti se niso mogla izogniti reorganizaciji Litostroja, od katere novi predsednik mladine sicer ne pričakuje čudežev, je pa prepričan, da je to nujen korak k boljši proizvodnji, k bolj harmoničnemu poteku delovnega procesa, ki se bo v prihodnosti moral odražati tudi v poslovnih rezultatih delovne organizacije ter vsem, kar iz tega sledi.

Ob koncu sva se ustavila še pri položaju mladinske organizacije v Litostroju ter predvsem pri odnosu, ki ga imajo do nje ostale družbenopolitične organizacije. Drago sicer na tem področju zaenkrat še nima bogatih izkušenj in bo o tem pa tudi o konkretnih akcijah in uspehih svoje organizacije lahko več povedal, ko bo vsaj del predsednikovanja že za njim. Pravi, da se sicer veliko pogovarja, dejansko pa upoštevajo zelo malo pripomb in predlogov mladinske organizacije. Na nekaterih področjih je sodelovanje kar zadovoljivo (predvsem na športnem in kulturnem), za ostala področja pa velja prejšnja trditev. To se mora nujno spremeniti, saj, kot sem že omenil, lahko nekaj dosežemo le s skupnimi močmi, v enakopravnem dialogu, pri katerem je lahko edino merilo teža argumenta.

t. š.

KAKO POTEKAJO PRIPRAVE NA REORGANIZACIJO DO LITOSTROJ

Oblikovanje končnih rešitev

Zbori delavcev naše delovne organizacije so v septembru razpravljali o predlogu nove organizacijske zgradbe Litostroja. Analizirali smo pripombe in ugotovili, da večjih bistvenih pripomb na enovito delovno organizacijo, ki bo produktno organizirana po programih, ni bilo. Večina pripomb se nanaša na posamezne konkretne rešitve, ki jih v prvem splošnem gradivu nikakor nismo mogli posredovati, kajti odgovori na ta vprašanja bodo nastajali v komisijah, ki jih je imenoval generalni direktor.

Ustanovili smo naslednje komisije:

- glavna komisija za koordinacijo dela ostalih komisij, ki jo vodi J. Šlander,
- komisija za ekonomske odnose, ki jo vodi F. Sušnik,
- komisija za informacijske sisteme in organizacijske predpise, ki jo vodi F. Kosi,
- komisija za organizacijo, ki jo vodi F. Sušnik,
- komisija za delitev prostorov in opreme v Obdelavi in Montaži, ki jo vodi I. Sabol.

Naloga komisij je, da do reorganizacije pripravijo osnovno dokumentacijo, posredujejo dokončne rešitve in predvidijo naloge, tako da bomo reorganizacijo lahko uspešno izvedli do konca letošnjega leta. Komisije bodo delo nadaljevale, dokler se celotni poslovni sistem ne stabilizira.

Pri delu komisij za organizacijo in delitev opreme nastajajo nešteta vprašanja in dileme, na katere moramo odgovoriti; včasih celo takšna, da se moramo vprašati, ali so naše osnovne odločitve o delitvi programov in ustanavljanju novih strokovnih sektorjev pravilne. Pri vsaki spremembi nam mora biti jasno, da čistih rešitev ni nikoli, vedno obstajajo prednosti in pomanjkljivosti, vendar se moramo odločiti tako, da je več prednosti, in se usposobiti za premagovanje pomanjkljivosti.

Lahko rečemo, da so določene spremembe resnično strateške za naš nadaljnji razvoj, kajti z reorganizacijo postavljamo temelje. Organizacija je živa, dinamična stvar, ki je vedno podvržena spremembam, toda močne zgradbe brez dobrih temeljev ni. Ob sedanjih reorganizacijah pa temelje šele postavljamo.

Poglejmo, katere so te strateške odločitve, ki jih moramo sprejeti kot dejstvo, kajti pri oklevanju sprememb ne bomo dosegli.

Enovita DO in programi

Enovita DO pomeni sistem, ki deluje usklajeno, s ciljem uspešnega poslovanja celotne DO. Vsak del sistema opravlja s planom predvidene naloge. Osnovni deli sistema v naši DO so programi (PPO, TVN, PUM, Turbinska oprema, Industrijska oprema, Črpalne naprave — program dizelskih motorjev se vključuje v program Industrijske opreme). Storitvene dejavnosti (PTS, Energetika, vzdrževanje in transport, ZSE) in vsi strokovni sektorji sodelujejo pri uspešnem poslovanju osnovnih programov, kajti tu se ustvarja dohodek. Organizacijska zgradba programov, v katerih je organizirana proizvodnja, priprava in planiranje proizvodnje, projektiva, konstrukcija, tehnologija, ekonomika poslovanja, kalkulacije omogoča izvajanje procesa od nastajanja dokumentacije, izdelave izdelkov do ekonomike poslovanja. Samo od dobrega in sposobnega kadra je odvisna uspešnost posameznih programov. Organizacijskih preprek za rentabilno poslovanje, doseganje rokov, zmanjšanje stroškov, učinkovito delo in poslovanje ni, ker so komunikacijske poti kratke, hitre in čiste. Program obvladuje v celoti izdelavo izdelkov, zahteva od prodaje plasmata, od nabave reprodukcijski material, od financ sredstva. Ves ta poslovni proces in krmljenje je v rokah programa, osnovna orientacija je letni gospodarski načrt. Program posega v izvajanje nalog storitvenih dejavnosti in strokovnih sektorjev ne v smislu, kako se posamezne naloge izvajajo, temveč kdaj in s kakšnimi sredstvi se naloge planirajo, izvršuje-

jo in kontrolirajo. Tu ni dileme, problemi lahko nastopijo samo takrat, ko so motnje v poslovanju takšnega značaja (pomanjkanje sredstev, strojelomi itd.), da je potrebna koordinacija na nivoju DO. Takrat pa se upošteva hierarhija ciljev, predvidijo se optimalne rešitve in predlagajo ukrepi za odpravo motenj.

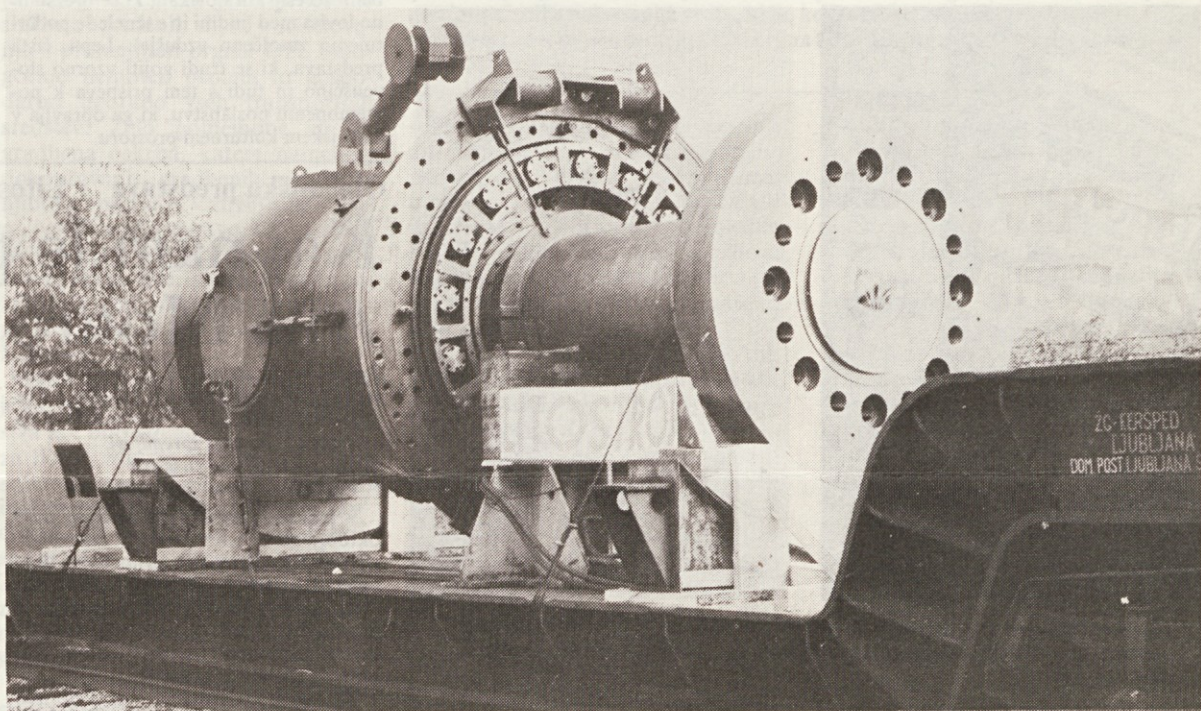
Strokovne funkcije

Ugotovili smo odgovornost programov, ki sicer koordinirajo naloge za svoj program, vendar jih v celoti ne izvršujejo. Za kvalitetno izvrševanje so potrebne funkcije, ki jih bomo organizirali v strokovnih sektorjih in storitvenih dejavnostih. Tudi na zbiorih delavcev so se pojavila vprašanja, zakaj toliko novih sektorjev. Vodilo nas je splošno načelo, preverjeno v praksi in strokovno utemeljeno, da se vsaka poslovna funkcija lahko uspešno izvaja samo takrat, če smo jo organizirali enovito. Zato novi sektorji — Sektor za zagotavljanje kakovosti, Ekonomski sektor (plan, analize, računovodstvo), področje Investicij, Splošni sektor. Doselej so bile te funkcije dodane ostalim sektorjem in tozdom, zato se strokovno niso v zadostni meri razvijale. Ali bomo potrebovali nove delavce, ali bomo povečali režijo, to so vprašanja, ki se pojavljajo pri delu komisij. Odgovor je ne, kajti del strokovnega kadra, ki je doslej neracionalno izkoriščen, bomo delno prerazporedili na osnovi mikroorganizacije. Danes o zagotavljanju kakovosti v različnih delih naše DO neusklajeno razmišljajo določeni strokovni delavci, nova organizacijska zgradba pa bo omogočila večjo centralizacijo zagotavljanja kakovosti. Vsi ti strokovni delavci bodo v novem sektorju imeli vse možnosti kvalitetnega dela in nadaljnega razvoja, s tem pa bo funkcija sektorja zagotavljanje kakovosti dobila mesto, ki ji v moderni organizaciji pripada. Nova organizacijska zgradba bo zahtevala določeno prerazporeditev, nikakor pa ne v prvi fazi novih delavcev. Naša DO se mora usmeriti tržno. Za takšno usmeritev bomo vsekakor potrebovali nove strokovne kadre, vsi pa vemo, da imamo v naši DO precejšnje število starejših delavcev, ki se bodo kmalu upokojili. Potrebujemo mlad strokovni kader, zaposlili pa bomo naše študente, organizacijska zgradba jim bo omogočila delo, razvoj in uveljavitev. Potrebujemo ekonomiste za osnovne programe, saj smo na tem področju izredno šibki, potrebujemo tudi projektante, konstrukterje itd. Organizacijska zgradba nam omogoča prehod iz neučinkovite v učinkovito, moderno in uspešno DO, rešitev pa je samo v delu, angažiranju in motivaciji.

Sektor Prodaja

Največ razprav, dilem in odprtih vprašanj povzroča organiziranost sektorja Prodaja. Ponovno moramo poudariti osnovne misli o prednostih, pomanjkljivostih in odločitvi. Po široki razpravi smo se odločili, da sektor Prodaja organiziramo enovito na nivoju DO. Prodajna funkcija je vedno na največjem prepihu, ta funkcija je pod stalnim pritiskom vodstva DO in programov, njena učinkovitost pa je v precejšnji meri odvisna od razmer na tržišču in naše usposobljenosti, da izdelujemo izdelke, ki jih tržišče potrebuje. Če program ni sposoben nuditi novih izdelkov, po obstoječih izdelkih pa ni povpraševanja, je lahko prodaja

še tako aktivna, ne bo mogla biti uspešna in nasprotno: če bo prodaja neučinkovita, neangažirana, če ne bo iskala novih tržišč, če se ne bo usmerila na svetovna tržišča, bodo programi neuspešno poslovali. Strah, da organizacijska zgradba brez prodajne funkcije, organizirane v programu, ne omogoča uspešnosti prodaje, je popolnoma odveč, kajti program sodeluje pri izdelavi dokumentacije izdelkov, postavlja roke, potrjuje cene. Moramo se pogovoriti za pravile igre, razčistiti odnose na relaciji program-sektor Prodaja-vodstvo DO. Sektor za organizacijo in informatiko bo po reorganizaciji spremljal in analiziral vse te odnose,

14. oktobra je odšel na pot proti Dubravi 100 ton težak mlin za hidroelektrarno. Do Čakovca je mlin potoval na specialnem železniškem vagonu, tam pa ga je sedemnajst članska ekipa Hidromontaže pretovorila na specialno cestno prikolico s katero je pripotoval na gradbišče. Investitor je s transportiranjem po železnici prihranil 25 milijonov dinarjev, toliko namreč znaša razlika med cestnim (40 milijonov) in železniškim (15 milijonov) transportom. To je bil prvi mlin za HE Dubravo, enak pa naj bi bil izdelan ter na isti način transportiran še pred koncem letošnjega leta. (Foto: T. Š.)

nosti in učinkovitosti prodajne funkcije. Obstoj samo en problem — neučinkovitost z ene in druge strani. Tega problema ne sme biti, sicer bodo naši poslovni rezultati slabi, slabi OD, slabi odnosi itd.

Nabava

Programi prevzemajo v celoti odgovornost za pravočasno naročanje vseh materialov in sestavnih delov, za dogovorjene roke dobav in za zaloge materiala. Nabavni sektor se mora usposobiti za pravočasno na-

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj Ljubljana, Djakovičeva 36 izhaja enkrat mesečno v času od 20. do 30. v mesecu (občasno s posebnimi prilogi) v nakladi 5800 izvodov. Izdaja ga delavski svet delovne organizacije, ureja pa odbor za obveščanje (časopisni svet) pri delavskem svetu delovne organizacije in uredniški odbor: predsednik Vukoslav Živković in člani: Vjekoslav Jantol, ing. Mirko Čepuran, dipl. ing. Mira Šček, Slobodan Nikolić, ing. Silvan Štokelj, Radenka Kovačić, dipl. prav. Dubravka Krneta in odgovorni urednik Karel Gornik, glavna urednica Marijana Meglič, tehnična urednica Estera Lampič, novinar dipl. soc. Anton Škrjanec, lektorica prof. Vesna Tomc. Tel. uredništva 558-341 (h. c.) interna 13-70, 13-71, 13-79. Tisk Tiskarna Ljubljana. Glasilo redno izhaja od januarja 1960, od junija 1976 pa je tudi ustrezno registrirano pri pristojnem republiškem komiteju za informiranje in je s sklepom 421 - 1/72 oproščeno prometnega davka. Poštnina plačana pri pošti 61102 Ljubljana. Naslovniki prejemajo glasilo brezplačno.

izdelali bomo ustrezne organizacijske predpise z edinim ciljem uspešbavo naročenega materiala, skrbeti za raziskavo nabavnega tržišča in poslovati optimalno z najnižjimi stroški. Nismo še v celoti rešili kooperacije; obstojajo težnje, da bi določeni programi (predvsem PPO in TVN) samostojno zagotavljali kooperacijo z zunanjimi kooperanti.

Delo komisij

V novembru in decembru bodo komisije izredno angažirane. Izdelati moramo mikroorganizacijo, določiti stroškovna mesta, prilagoditi organizacijske predpise, izdelati nove predpise o poslovanju, razmejiti odgovornost programov za koordinacijo izvrševanja delovnih nalog v smislu doseganja planiranih ciljev in gospodarskega načrta, zagotoviti učinkovito koordinacijo vodstva DO, izdelati sezname novih delovnih mest, opis delovnih nalog, predlagati število delavcev na posameznih delovnih mestih, dopolniti in uskladiti razporeditvene razrede za nova delovna mesta in naloge, izdelati predlog razporeditve prostorov za strokovne sektorje in strokovna področja poslovanja, ki so organizirana v programih, predvideti ekonomske odnose med posameznimi deli enovi-

te DO, izdelati gospodarski načrt po novih programih itd.

Zaključek

Prepričani smo, da so osnovne usmeritve, na katerih temelji bodoča organizacijska zgradba, pravilne, strokovne, utemeljene in preverjene v praksi. Še tako dobra organizacijska zgradba pa lahko postane neučinkovita, če sproti ne bomo ugotavljali in odpravljali pomanjkljivosti v poslovanju. Celotni sistem DO, organiziran po programih, storitvenih dejavnostih in strokovnih sektorjih, mora usklajeno delovati, imenovane komisije pa bodo nadaljevale z delom vse dotlej, dokler ne vzpostavimo resnično kvalitetnih odnosov, ekonomskih in poslovnih. Doseči moramo uspešno koordinacijo in uspešno delitev nalog. Uresničevanje gospodarskega načrta, OD, ki jih bomo prejeli vse to bo potrjevalo uspešnost ali neuspešnost postavljene sistema. V primeru neuspešnosti bomo morali zaostri odgovornost za izvrševanje nalog, organizacijska zgradba in celoten informacijski sistem, ki ga bomo postavili in dopolnjevali, pa nam bo to omogočal.

Sektor POAE:
Franc Sušnik, dipl. inž.

Osnove plana...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ulitke blagovne proizvodnje bomo prodajali po ustaljenem programu in kaže, da za izpolnitev finančnega plana ne bo večjih zaprek.

Razmerje med količinskim in finančnim planom je precej večje v korist finančnega plana kot prejšnja leta zaradi vedno bolj zahtevnih proizvodov, ki so količinsko lažji, vendar z mnogo večjo udeležbo znanja in obdelave. To velja predvsem za fleksibilne celice pri preoblikovalni opremi, črpalke za avtomatski program in ulitke blagovne proizvodnje.

Finančni plan eksterne realizacije bo okrog 14 % višji od realizacije v letu 1988. Celotni finančni plan je trenutno prikazan v dolarjih zaradi stalnih cen, ki jih realno lahko ocenjujemo le na ta način. Inflacijske stopnje so namreč tako varljive, da bi bil vsak plan izdelan v dinarjih, že v najkrajšem času prekoračen in neuporaben za nadaljnje spremljanje realizacije.

V materialnih stroških, ki v strukturi zajemajo okoli 45 % realizacije, bomo uvozili za okoli 9 milijonov konvertibilnih in blizu 3 milijone klirinških dolarjev, potrebnih za pokritje naše proizvodnje.

Planska finančni bilanca je pripravljena tako, da sta poslovni in sklad skupne porabe v taki višini, da

bi imeli pri uspešnem gospodarjenju dovolj lastnih sredstev za dokončanje investicije »Proizvodnja energetskih strojev«, za razširitev počitniških kapacitet, za potrebe investicijskega vzdrževanja počitniških objektov ter nujnih sredstev za stanovanjsko izgradnjo.

Na konvertibilnem trgu bomo iztržili okrog 16 milijonov dolarjev, na klirinškem pa nekaj manj kot 39 milijonov klirinških dolarjev.

Plana zaposlenih trenutno še ne obravnavamo, ker moramo najprej ugotoviti kadrovske zasedbe novih proizvodnih enot. Globalno bo število morda nekoliko nižje od letošnjega plana, vendar bodo imele do povečanja pravico predvsem proizvodne enote, katerih proizvodnja se bo tudi dejansko povečala. Pri slabših rezultatih se bo tudi število zaposlenih znižalo glede na nižjo finančno realizacijo.

Realni letni plan bo z ozirom na polno angažiranost vseh zaposlenih možno realizirati. S tem si bomo zagotovili višje osebne dohodke, realizacijo investicijskih in stanovanjskih sredstev ter sredstev družbenega standarda, ki jih že nekaj let nismo realizirali.

H. Bratkovič

Ne, to ni recitacija Lorcove poezije v španščini, to je pravi pravcati ognjemet iz trebuha, s katerim so člani Ane Monró napovedali cirkusom ostro konkurenco.

Brez besed

Naš sicer splošno znani, priljubljeni in cenjeni časopisni sodelavec karikaturist Alojz Metelko se nam v novembru predstavlja tudi s samostojno razstavo karikatur, ki je na ogled v litostrojski delavski restavraciji. Redni obiskovalci razstav vedo, kako so tovrstne razstave pravzaprav redke (celo v slovenskem in širšem merilu), zato menimo, da bo ta razstava prava poslastica tako za sladokusce kot za najširšo publiko. Skupna značilnost vseh razstavljenih karikatur je ta, da so povsem »sveže« (torej še nikjer objavljene) in da so vse »brez besed« (kar pomeni, da so zadosti močne že s svojo likovno govorico in ne potrebujejo komentarja). V večini je glavni junak Ludvik (lik tipičnega delavca), ki je, kot veste, postal tudi simbol in nagrada za najboljša amaterska novinarska peresa v Litostroju.

Te Metelkove kvalitete imajo za posledico, da ni več izključno »naš«, ampak je priznan sodelavec tudi drugih časopisov (Pavliha, Dnevnik, Glasilo ZPS...)

Načrti in želje

Prvi mraz nam je neizprosno dal vedeti, da prihaja zima in z njo mračni in dolgi večeri. Pevci litostrojskega pevskega zbora se zimskih večerov prav nič ne bojimo. Ne bo nam dolgčas, saj se dva večera v tednu zberemo k rednim vajam. Potem pride še kakšen nastop, tudi kakšno neobvezno srečanje s prepevanjem in teden se še prehitro obrne.

Vaje pevskega zbora potekajo z vso intenzivnostjo, saj bo zbor praznoval že svoj 15. rojstni dan. Našim sodelavcem in krajanom bi radi pokazali, kaj vse se da narediti z vztrajnim delom.

Ob 15-letnici, ki jo bomo poudarili s celovečernim koncertom v mesecu sonca, veselja in mladosti, bomo skušali del lepote, ki jo čutimo pri petju, prenesti tudi na naše poslušalce. Program za jubilejni koncert smo že začeli vaditi, ob tem pa se pripravljamo tudi na koncert v sodelovanju s pevci iz Novega mesta, ki bodo gostovali pri nas in nato mi pri njih. Načrtujemo tudi koncert s pevci Slovenija ceste in veliki Novoletni koncert, ki ga bomo skupaj s pihalnim orkestrom Litostroja izvedli 3. 1. 1989 v naši delavski restavraciji, nato pa ga čez teden dni ponovili nekje na Dolenjskem. Poleg teh večjih nastopov pa smo pripravljene zapeti povsod, kjer se bodo pokazale potrebe in željni poslušalci.

Želje članov pevskega zbora so velike, a okvir finančnih sredstev marsikje vpliva, da želja in programov ne moremo v celoti izpeljati. Radi bi šli tudi izven meja naše ožje domovine. Kjerkoli smo že bili, povsod so bili z nami zadovoljni, povsod smo pustili dober vtis (v Splitu, Kraljevcu, Tjentištu, Blanskem, Kavadarcih itd.). Upamo in želimo, da bomo še imeli možnosti in bomo našo pesem

ponesli preko meja in z njo seznanili tudi druge narode in narodnosti. Taka gostovanja so pevcem priznanje za njihov trud in jim dajejo še več volje, da vztrajajo na vajah.

Ker se člani zbora zavedamo, da so finančne možnosti omejene, nimamo zahtev, ki bi bile neizvedljive. Čeprav je naša garderoba v glavnem stara že 15 let, ostajamo skromni in si želimo le zamenjavo bluz in srajc. Prepričani smo, da želja ni prevelika in da bomo ob jubileju imeli vsaj nekoliko prenovljeno garderobo.

Že sedaj vabimo litostrojske delavce in krajeve skupnosti Litostroj. Udeležite se naših koncertov in ne bo vam žal!

Magda KREFT

Kultura

Ko se dvigne zavesa

Vsako leto poteka v Mariboru Borštnikovo srečanje, ki pomeni dejanski pregled vsega pomembnega, kar se je v tekočem letu dogajalo na gledališkem področju. Ker sem se mudila tam le zadnje štiri dneve (od desetih, kolikor je trajalo), je preveč pričakovati od tega zapisa, da bi bil pregled kompletnega stanja, skušal pa vam bo podati vsaj presek vtisov, ki jih tvorijo štiri povsem različne predstave.

Prva je bila Cankarjev »Kralj na Betajnovi« v izvedbi Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta v režiji in dramaturški priredbi Maria Uršiča. Sodi v sklop predstav t. i. Cankarjevega opusa, ki se ga je SSG Trst odločilo postopoma, v sedmih letih, vsega preigrati, in sicer v interpretaciji najzanimivejših slovenskih starejših in mlajših režiserjev. Uršičev koncept je bil tekst vsebinsko posodobiti in aktualizirati Kantorjevo borbo za oblast, čeprav je ohranil kostumsko-scensko podobo tedanjega časa. Režija je zelo racionalna, premišljena, večinoma gradi na nastopu glavnega lika Kantorja (v prepričljivi igri Borisa Cavazze), ki pa nima prave protigre v soigralcih. Vsi okrog njega: žena, Francka, Nina, Maks... se mu pustijo povoziti preveč zlahka, kot brez lastne volje. Sceno sestavljajo visoke polkrožne stene, ki namenoma učinkujejo težko, zaprto in dušče ter tako tudi z likovnega vidika ponazarjajo moreče ozračje Kantorjevega kraljestva. (Scenografija Marjana Kravosa in Maria Uršiča je bila tudi nagrajena.) Osebo so mi ugajali bergmanovski režijski dodatki (npr. dekletci v belih secesijskih oblekah, ki se brezšumno lovita med ljudmi in s tem le še podčrtujemo zatolčeno vzdušje). Lepa, čista predstava, ki se trudi gojiti vzorno slovenščino in tudi s tem prispeva k pomembnemu poslanstvu, ki ga opravlja v zamejskem kulturnem prostoru.

Drugi večer je bil gost Borštnikovega srečanja Teatar u gostima iz Zagreba z broadwaysko uspešno Neila Simona »V tvojem ali mojem stanovanju«. Tu smo lahko prisostvovali čisto drugačnemu tipu gledališča, tipu, ki svoje uspešnosti gradi na scenografiji (seveda, saj mora biti zaradi stalnih gostovanj čim bolj mobilno), ampak predvsem na dobrem, komunikativnem tekstu (duhovita komedija o medčloveških odnosih) in na temperamentni igri (o čemer priča že zvezdniška zasedba z Ano Karič, Borisom Buzančičem, Lelo Margitič in Borisom Miholjevičem). Režija Maje Freundlich je nevsiljiva, tako rekoč neopazna, omejuje se na urejanje »prometa« v obeh sosednjih stanovanjih, ki sta istočasno na sceni, ter prepušča igralcem, da se svobodno razigrajo v vseh svojih komedijskih registrih. Da ne bo pomote, nikakor ne gre za burko, ki ji je le do izbruhov smeha, ampak se iz teksta izkristalizirajo marsikateri tehtne misli o človekovi osamljenosti, vendar so podane na tak način, da predstava vse prej kot »zamori« gledalce. Ocena: odlično! Prijeten kontrast mnogim slovenskim gledališčem, katerih prizadevanja se začno in končajo pri impozantni, dragi scenografiji.

Tudi naslednja predstava je bila prava pravcata osvežitev. Čeprav pri podeljevanju nagrad docela prezrta, s svojo kvaliteto zasluži, da jo predstavimo vsaj v

Gledališka predstava v Litostroju

Kaj nam je pokazala Ana Monró

striptiz (angl. strip sleči se, tease dražiti) točka v kabaretih in nočnih lokalih, pri katerih se izvajalka slači, v stiliziranih gibih, navadno ob glasbeni spremljavi; striptizeta izvajalka striptiza
F. Verbinc — Slovar tujk, 1976

V jedilnici tozda TVN smo imeli 25. oktobra ob 16. uri vsi delavci naše delovne organizacije redko priložnost, da si ogledamo pravo gledališko predstavo — za razliko od občasnih dogodkov in dogajanj, ki v naši tovarni pogosto le vse preveč spominjajo na gledališče — pa čeprav na gledališče absurda.

Ta dan je v Litostroju gostovalo ljubljansko neodvisno gledališče Ane Monró s predstavo »1492 ali Ali lahko predvojna striptizeta danes še sploh kaj pokaže«. S to svojo predstavo je gledališče od leta 1982 do danes nastopalo že prek 60-krat in kot je navedeno v napovedi »... zabavalo kar najširši krog publike od brigadirjev do zdravstvenih delavcev, oziroma jo je igralo po slovenskih mestih od Dunaja do Metlike (ter gostovalo celo v hrvaškem Zagrebu) ...«

Seveda pa vse obetavne napovedi niso spodbudile naših delavcev, da bi se dogodka, katerega ogled je bil vrh vsega še brezplačen, če že ne v velikem številu, udeležili vsaj v približno reprezentativnem številu. 50 obiskovalcev, pa še to v veliki meri po zaslugi enega izmed razredov naše srednje šole (ob čemer velja vsa pohvala njihovi profesorici, ki je na tak način pokazala širše razumevanje svojega poklica), vsekakor ni takšno število, da bi bili z njim zadovoljni, pa čeprav pričakovanja niso bila kaj bistveno večja.

Ana Monró nam je obljubljala burko s preprosto zgodbo, ki pa ni bistvena, saj so od nje pomembnejše posamezne tekstovne in odrske domislice in točke, ali pa npr. rekviziti, ki mimogrede in po potrebi spreminjajo svoj pomen: natakarev pladenj postane sonce, miza letalo, to letalo postane čoln, čoln otok in otok spet miza. Tudi čas dogajanja zgodbe ni od muh, saj smo v dobri uri prešli skozi dramatične dogodke, ki so se pričeli nekje v Evropi okoli leta 1100, končali pa v sedanosti nekje v Latinski Ameriki.

Postregli so nam z vsem, kar so obljubili — tudi z žongliranjem in bruhanjem ognja, krivljenjem železnega droga, akrobatskimi točkami in recitiranjem pesmi Federica Garcia Lorce v španščini.

Gotovo pa so bili razočarani tisti, ki so pričakovali, da nam namerava striptizeta pokazati kaj takšnega, kar vsaka običajna in poštena striptizeta običajno in rada pokaže. Nič takega se ni zgodilo — možakar, ki se pojavlja na odru v kombinezi, nikakor ni niti spominjal na izvajalko, ki se ob glasbeni spremljavi v stiliziranih gibih slači — kot označuje striptizeto v slovarju tujk France Verbinc.

Kljub vsemu pa je tu šlo za razgaljanje (in to precej izzivalno!) gledališča in nje-

govih možnosti širjenja na področje, ki se odmika in presega prizadevanja večjih (pa tudi manjših) slovenskih gledaliških hiš, ki ostajajo v glavnem na nivoju klasičnega gledališkega ustvarjanja, drugačno pa je tudi od eksperimentalnih in t.i. alternativnih posegov v našem gledališkem prostoru (Sestre Scipion Nasice oz. kasnejši Rdeči pilot). Ana Monró se je razgalila v vsej svoji kvaliteti in drugačnosti, ki se odmika od konvencionalnosti na eni ter pogoste hermetičnosti na drugi strani, s čimer si je priborila prostor pa tudi zaslužen ugled tako pri publikii kot pri kritiki v našem gledališkem prostoru.

Odlična igra, obvladovanje odra ter dramaturgije ob vsej tej drugačnosti ter pomanjkanju strnjene zgodbe, ki jo pričakuje obiskovalec običajne gledališke predstave, je še dodatno pripomoglo k

tem zapisu. To je Nušičeva »Sumljiva oseba« v izvedbi KUD Štefan Kovač iz Murske Sobote, najboljša predstava slovenskih amaterskih gledališč v izboru ZKOS. Če začnemo z dramaturško priredbo — že ta je bila izvrstno opravljena. Originalni Nušičev tekst je bil oblikovno, vsebinsko in tudi z vsemi prilagojenimi dialogi predstavljen v Prekmurje v čas kmalu po drugi svetovni vojni, v čas, ko so se razmahnili mali krajevni oblastniki, v čas vsesplošnega sumničenja in sumljivosti za najnedolžnejšo stvar (enkrat je na primer prizor, ko organi pri farmacevtu Gustiju najdejo recept »proti zaprtju«). Dejansko je od Nušičeve predloge ostal le osnovni ljubezenski zaplet in tipologija oseb, vse drugo je bilo aktualizirano in je s svojimi aluzijami vzbujalo salve smeha pri gledalcih. K učinku je svoje prispeval tudi izvirni prekmurski dialekt, ki so ga igralci dosledno, predvsem pa nenarejeno uporabljali. Pohvaliti velja dobro izbrane režijske prehode (narejene s pomočjo radijskih poročil iz tedanjega časa) in ubrano kolektivno igro, za kar gre zasluga režiserki Duši Gutman. Če strnemo: zanimive gledališke zamisli ne prihajajo vedno in nujno iz profesionalnih institucij, ampak velikokrat tudi iz ljubiteljskih gledališč, ki pomenijo nasploh velikansko zaledje za vzgojo igralcev in — gledalcev.

Zadnji večer — po slavnostni podelitvi nagrad Borštnikovega srečanja pa je gostiteljsko gledališče, namreč Drama SNG Maribor izvedla jubilejno, 50. predstavo uprizoritve »Fleur de Marie«, ki je pravzaprav kabaret, narejen na uglasbene pesmi Ervina Fritza. V njem igralsko-pevsko in plesalsko blestijo Sonja Blaž, Minu Kjuder, Peter Ternovšek in Rado Pavalec, levji delež pri dodatnih dimenzijah songov pa ima tudi koreografija (delo režiserja Voja Soldatoviča). S svojimi zašiljenimi puščicami je izvedba dobro zadevala v cilje, med drugimi bodečimi so izvedli tudi znano pesem o Sloveniji, ki je pred več kot letom dni povzročila razvpi-to mariborsko afero z Rafaelom Razpetom. Sploh je mariborska publika odločno demantirala Fritzove trditve, češ da »to ljudstvo se kisló drži, to ljudstvo se nič ne smeji«. Tudi pri tej uprizoritvi lahko najdemo tisto skupno značilnost, ki je bila lastna boljšim predstavam: namreč osredotočenost na igralca in njegovo umetnost (seveda na osnovi dobrega, aktualnega besedila) ob skromnejših zunanjih pomagalah (scena, kostumi).

Štirje večeri — štiri različne predstave. Dovolj za vtis?

J. K.

temu, da je predstava navdušila večino obiskovalcev. Seveda ne vseh, saj, kot vemo, izjeme potrjujejo pravilo, pa tudi okusi so različni. Mene je!

t. š.

Letalo z neustrašnimi pilotoma leti, leti... Kje bo pristalo? Oba možna odgovora najdete v ozadju.

Vsi trije junaki med ekskluzivnim poziranjem za tovarniškega fotografa (tisti v sredini igra truplo — priznajmo, da prepričljivo!)

USPOSABLJANJE DELAVCEV S PODROČJA SPLOŠNE LJUDSKE OBRAMBE IN DRUŽBENE SAMOZAŠČITE NA TEMO »MATERIALNA IN ZDRAVSTVENA OSKRBA V PRIMERU NARAVNIH NESREČ ALI VOJNE«

Pripravljeni moramo biti

Uvajanje novih in izpopolnjevanje obstoječih orožij je zelo povečalo oborožitveno moč sodobnih armad. Tako je z raketami možno napadati na ogromne razdalje, saj elektronika zagotavlja natančnost, ni pa izključena uporaba jedrskih, kemičnih in bioloških bojnih sredstev. Vse to bi lahko v morebitni vojni pripeljalo do katastrofalnih izgub v oboroženih enotah, še bolj pa med prebivalstvom. Izpostavljeni smo tudi delovanju naravnih sil, ki brez naše volje povzročajo na primer potrese, poplave, viharje itd., ali pa nesrečam, ki jih lahko povzroči človek s svojim delom, neupoštevanjem tehnoloških zakonitosti, varnostnih norm.

Da bi zmanjšali posledice morebitne vojne, naravnih in drugih nesreč, moramo spoznati vzroke in pojave njihovega nastanka ter predvideti najustreznejše organizacijske, tehnične, zdravstvene preventivne in operativne zaščitne ukrepe. Zato se za zaščito in reševanje prebivalstva, materialnih in drugih dobrin ob naravnih in drugih nesrečah ali v vojni razvijajo enote civilne zaščite in druge obrambne sestavine.

Materialna in zdravstvena oskrba oboroženih sil, ostalih obrambnih sestavin in prebivalstva je sestavina samoupravnega družbenoekonomskega sistema, zato jo uresničujejo vsi subjekti družbe in vsak delovni človek in občan posebej. V pripravi na splošno ljudski odpor si prizadevamo, da bi naš družbenoekonomski sistem kar najbolje deloval tudi v najtežjih vojnih razmerah. Vsestranske priprave in pravočasno ter dobro izvedeno usposabljanje bo prispevalo k boljši obveščenosti in pripravljenosti vseh nas, da bomo danes delali tudi za jutri in da bomo naše naloge na področju načrtovanja in zagotavljanja materialne in zdravstvene oskrbe dosledno uresničevali.

Skratka, prizadevati si moramo za intenzivnejšo proizvodnjo in boljše delo, da bi se nenehno in nepretrgoma večale in obnavljale blagovne rezerve.

S temi uvodnimi besedami je bil seznanjen Komite za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito ZPS TZ LITOSTROJ z namenom, da se na pravilen način loti usposabljanja komitejev in odborov za SLO in DS po tozdih in delovnih skupnostih ter pripadnikov posameznih specializiranih enot civilne zaščite.

Člani komitejev in odborov po tozdih in delovnih skupnostih so se z navedenim seznanili 13. 10. 1988 v jedilnici tozda TVN. V uvodni besedi je generalni direktor prisotne seznanil s trenutnim položajem v delovni organizaciji, nadaljnjim planom ter reorganizacijo DO. Hkrati pa je poudaril, da je varnostnopolitična situacija kljub zaostrenim razmeram v

Jugoslaviji v naši delovni organizaciji dobra, kar je tudi porok, da bomo lahko s povečanim angažiranjem dosegli zastavljeni cilj.

O trenutnih varnostnopolitičnih razmerah v Jugoslaviji, Sloveniji in občini Ljubljana-Šiška je prisotne v podrobnosti seznanil tovariš Bradško.

Po uvodnem delu je o pomenu zdravstvene in materialne oskrbe oboroženih sil ter ostalih obrambnih sestavin in prebivalstva v vojni ter ob naravnih in drugih nesrečah govoril tovariš Bratkovič.

Poudaril je predvsem naslednje: Za uresničitev zasnove delovanja družbenoekonomskega sistema v vsakršnih vojnih razmerah in za materialno in zdravstveno oskrbo oboroženih sil, ostalih obrambnih sestavin in prebivalstva, je odločilnega pomena, da se že v miru dobro pripravljene in organizirane v tozdih in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih. Zelo pomembne so tudi dobro locirane ter premišljeno izbrane rezerve, pravočasna razdelitev dobrin in materialnih sredstev v relativno varnejša območja, kot tudi priprava skrivnih elementov materialne baze. Ta materialna baza pa pomeni celoten prostor z vsemi družbenoekonomskimi potenciali. Kljub temu pa bo potrebno na baznih območjih — vojnih lokacijah oblikovati določene elemente materialne baze, in sicer: delavnice, skladišča, bolnišnice, energetske objekte itd. Ta izgradnja je bistveni element za zagotavljanje materialnih in drugih pogojev oboroženih in drugih sestavin obrambnega sistema.

Materialno bazo tako tvorijo: prebivalstvo, materialne dobrine, proizvodni in drugi potenciali republike, pokrajine, občine. Zato jo je potrebno načrtovati na celotnem prostoru, kjer kot nosilci nastopajo: DPS, OZD in izjemoma tudi KS.

V naslednji točki je tovariš Bratkovič v podrobnosti obrazložil sistem materialne in zdravstvene oskrbe oboroženih sil v smislu značilnosti enotnega sistema integrirane oskrbe

od prebivalstva do organizacij združenega dela, obrtnih delavnic ter odgovornosti izvršnega sveta in družbenopolitičnih skupnosti.

Viri materialne in zdravstvene oskrbe

Materialni viri za oskrbo oboroženih sil, ostalih obrambnih sestavin in prebivalstva v vseh razmerah vojne so tekoča proizvodnja, popravila in obnavljanje, uvoz, plen in rezerve. Proizvodnja je osnovni vir oskrbe z vsemi sredstvi. Z načrtnim usmerjanjem razvoja industrijske, kmetijske in druge proizvodnje v miru ustvarjamo pogoje za zadovoljevanje potreb materialne in zdravstvene oskrbe. Zelo pomemben element so materialne rezerve, katere zagotavljamo v skladu z gospodarskimi možnostmi

in obrambnimi potrebami dežele, s povečano proizvodnjo in uvozom pa jih povečujemo v obdobju vojne nevarnosti.

Naslednji element, ki je zelo pomemben, je promet in transport. To je naloga OZD in enot prometne službe oboroženih sil, ki v sodelovanju s prometnimi organi DPS omogočajo nemoten promet in gospodarno uporabo vseh transportnih sredstev. Zelo pomembne so še: gradbena oskrba, katere namen je dokončevanje gradbenih objektov, njihova obnova in vzdrževanje v vojni, veterinarsko varstvo, katero skrbi za zdravje, delovno sposobnost in razvoj živinoreje, sodeluje pri ugotavljanju kontaminacije ter sodeluje pri dekontaminaciji živali in hrane živalskega izvora.

Eden zelo pomembnih dejavnikov je zdravstveno varstvo tako prebivalstva kot oboroženih sil, katero skrbi za boljše zdravje, psihofizično sposobnost, za preprečevanje poškodb in širjenja bolezni za oskrbo poškodovanih in obolelih ter za preskrbo s sanitetnimi in drugimi sredstvi. Zdravstveno varstvo se mora organizirati povsod, biti mora elastična ter mobilno, sposobno prilagajati se nastalim razmeram.

V vojni izvajata zdravstveno varstvo zdravstvena služba družbenopolitičnih skupnosti in sanitetna služba oboroženih sil. Eno pomembnih vlog bo odigrala civilna zaščita, katera se že v miru usposablja in pripravlja za nudenje pomoči tako v vojni ali v elementarnih nesrečah. Civilna zaščita pa skrbi predvsem za zaklanjanje prebivalstva in materialnih dobrin,

Osa pika

Pričeti je potrebno z malim

Nadaljevanje tega naslova se nujno glasi: pa čeprav nam na vseh koncih na veliko odteka.

Najnovejši varčevalni ukrep, o katerem mislim napisati nekaj besed, je očitno nadaljevanje naše varčevalne politike, ki bi jo, vsaj kar se tega tiče, morali imenovati — politika drobcenih korakov! Najnovejša pogruntavščina naših vrlih varčevalcev je, da bomo v novem letu zmanjšali število namiznih koledarčkov za polovico. Verjetno si nihče ne more dobro predstavljati, kakšna sredstva bomo prihranili in prispevali k izboljšanju likvidnostnega položaja naše delovne organizacije. Tudi sam si z vso bujno domišljijo ne uspem zamisliti tega silnega premika, tako da bi nam bilo nujno z ustreznimi številčnimi podatki in primerjavami z ostalimi stroški itd. nasilno odpreti oči.

Razmišljanje je potrebno nujno zaključiti z ugotovitvijo, da je tej odločitvi očitno botrovala povsem jasna varčevalska logika. Tisti, ki te koledarčke resnično rabijo, naj si jih kupijo sami (in si jih bodo tudi prisiljeni kupiti)! Predvidevamo lahko, da bomo takšno varčevanje počasi širili še na ostale nujne potrebščine, nadaljevali pa bi lahko tudi z enostavnejšimi stroški itd., dokler v nekaj letih ne bomo dejansko postali lastniki podjetja. Tako bomo prihranili iz leta v leto več, delavci pa bomo še naprej lahko nemoteno in še bolj zadovoljno opravljali svoje delo s svojimi proizvodnimi sredstvi.

In vse bo v skladu z našim pregovorom — volk bo sit in Kozli celi!

t. š.

Pokroviteljski podpisi

Od kdaj in predvsem zakaj individualni poslovodni organ (direktor) tozda podpisuje zapisnike delavskega sveta, ki je, kot vemo in kot je zapisano, povsem samostojen in neodvisen samoupravni organ temeljne organizacije oziroma delovne skupnosti?

reševanje ob rušenjih, preprečevanje ali zmanjševanje posledic poplav, požarov in eksplozij, nudi prvo medicinsko pomoč, sodeluje pri zaščiti in reševanju živali in živil, radiološki, biološki in kemični zaščiti, asanacija terena, zatemititvi, maskiranju in še pri vrsti drugih ukrepov za zaščito ljudi in materialnih dobrin.

Eno zelo pomembnih vlog bo odigrala organizacija Rdečega križa kot najmasovnejša humanitarna organizacija. Ta v miru kot v vojni organizira krvočedne akcije, skrbi za obolele in onemogle občane in izvaja še vrsto drugih humanih akcij.

Ena zelo pomembnih postavk v primeru vojne ali drugih nevarnosti so rezerve. V vojni bi zlasti v začetnem obdobju prišlo do motenj v proizvodnji in do večje porabe vseh vrst blaga. Zmanjšal bi se uvoz izdelkov, surovin in reprodukcijskih materialov. Zato so v takšnih situacijah rezerve izredno pomembne.

Za oblikovanje, hranjenje in oblikovanje zveznih blagovnih rezerv skrbijo zvezni organi. Republiške rezerve so namenjene za preskrbo teritorialne obrambe, ostalih obrambnih sestavin in prebivalstva ter OZD na območju republike v primeru vojne

ali elementarnih in drugih nesreč. Blagovne rezerve zajemajo predvsem osnovna živila in druge proizvode, zagotovljene morajo biti za 90 dni vojne. Zaloge prebivalstva so namenjene za lastne potrebe od začetka funkcioniranja racionalizirane preskrbe kot tudi po njej. Ustvariti si lastne zaloge je eden od pglavitnih nalog ljudi in občanov, kajti začetno obdobje vojne ali hujše elementarne nesreče bi povzročilo zastoj pri proizvodnji. Ostati brez hrane in drugih življenjsko potrebnih stvari pa bi imelo lahko hude posledice za prebivalstvo. Zato je zelo pomembno, da ima vsak občan zaloge za 7 do 15 dni vojne, predvsem prehrabene artikle, vodo, obleko in podobno.

Vsi navedeni dejavniki so le del temeljnih pogojev, da se bomo lahko pravilno obnašali v primeru vojne ali druge nesreče, katera lahko prizade ne Jugoslavijo.

Na koncu usposabljanja članov komiteja je bil prikazan še kratek video film na omenjeno temo, ki je zaključil teoretično razlago. Vsi pripadniki so se vključili tudi v izvajanje praktičnih vaj za primer vojne ali hujše elementarne nesreče.

Vinko Štruklec

Prehlad! Prehlad!

Ko so dnevi kratki in temačni, živo srebro pa niha okoli ničle, začenjajo ljudje kihati in smrkat. »Gripa je tu!

Pa ni nujno, da je res tako. Vse prevečkrat ljudje zatrjujejo, da imajo gripo, čeprav o pravi gripi še ni sledu in gre v resnici le za izrazitejši prehlad.

Poglejmo kako se virusi prehlada in gripe lahko v nas zakoreninijo. Nosna sluznica je občutljiva, kljub temu, da brez škode prenaša spremembe temperatur od 15-60°C, da preteče preko nje vsak dan 11000 l kisika in ogljikovega dvokisa in da ob dihanju oziroma kihanju potuje zrak preko nje s 15 oziroma 300 km na uro. Pri tem pa jo napada nešteto število delcev prahu, onesnažen zrak, ki ga vdihavamo in seveda virusi. Od tu tudi pogostost nahoda. Pravzaprav bi se ob vsem tem lahko vprašali, kako da se nas nahod ne loti še večkrat.

S hladnimi dnevi in zakurjenimi prostori smo izpostavljeni dolgotrajnim ohladišvam in velikim temperaturnim spremembam. V mrazu se žile in žilice v občutljivi sluznici nosu in grla refleksno krčijo. To pa pomeni, da je sluznica slabše oskrbovana s krvjo in tako tudi s protitelesi. S temi protitelesi pa organizem preprečuje bolezenskim kalem, ki so sicer v manjših količinah vedno na sluznici ali pa v stiku z njo (teh klic so skupaj z virusi našli že kakih 140), da bi se lahko začele v njej razmnoževati. Ko pa zmanjka teh protiteles, teh vojakov obrambe, začenjajo napadaleci — bolezenske klice z ofenzivo. Rinovirus prode v organizem in se začne tam bujno razmnoževati. S tem pa se začno vrata v organizem, poprej trdno zapahnjena, odpirati tudi za vse druge

bolezenske klice, ki jih bolno telo ne more uspešno zavračati.

Tak je enostaven mehanizem okužbe in nato obolenje za nahodom ali gripo, v primeru komplikacij pa še drugih bolezni, bronhitisa in celo pljučnice.

Nahod se največkrat pojavi v ponedeljek, zdravniki pravijo, da se ljudje okužijo sredi tedna, inkubacijska doba pa traja do naslednjega ponedeljka. Zavest, da je potrebno iti v šolo ali službo, pa še pomaga napadu virusov. Prav tako nahod pogostejše obiskuje ljudi, ki živijo v slabših življenjskih in higienskih razmerah, ki so slabše prehranjeni in imajo sploh slabšo telesno odpornost organizma. Raziskave so pokazale tudi pogostost obolenja v tretjem življenjskem obdobju, ker imamo kot starši večkratni stik z virusi svojih otrok.

Kako naj se torej varujemo, je spričo tega na dlani. Ne pozabimo na spoznanje, da je vsakdo sam sebi prvi zdravnik. Kljub slabemu vremenu ne pozabimo na izdatno telesno gibanje. Tako ohranjamo močan krvni obtok, ki nas najbolje varuje pred okužbami. Seveda pa pri tem pazimo, da se ne prehladimo.

Kadar se ohlajeni vrnemo domov, si skuhamo čaj, ki spodbuja znojenje, vanj iztisnemo limono in gremo čimprej k počitku. Jeseni in pozimi jemljemo vitamin C (tudi do 8 tablet dnevno). Tu so mne-

nja deljena, a škoditi prav gotovo ne more.

- Na mrazu, posebno ob mrzlih vlažnih dneh, zunaj ne dihamo z odprtimi usti.

- Presuha in prevroča stanovanja redno zračimo in vlažimo.

- Ker se gripa in druge virusne infekcije prenašajo s kapljično infekcijo, se izogibajmo prenatrpanih javnih prostorov.

- Izogibajmo se vseh, ki že kihajo in smrka. Če sosedovemu otroku teče iz nosu, naj si mati vzame čas in naj bo z otroki doma. Prehlad in gripa najraje prizadeneta prav majhne otroke in čim manjši so, tem bolj in prej.

- In če sami začnemo kihati in smrkat, ostanimo raje doma, če je le mogoče. Tako ne bomo okuževali bližnjih in sami ne bomo v nevarnosti še pred hujšimi okužbami, kot sta prehlad in gripa.

To vse velja za zdrave. A kaj, če sta nas prehlad ali gripa že napadla?

- Ko začne vročina nihati med 37,5 in 38°C — brez odlašanja pojdemo v poste-

ljo! Zase in za druge boste tako najbolj koristni.

- Če vročina po štirih dneh ne upade, pa se čez kak dan, dva spet pojavi, brez odlašanja pojdemo k zdravniku!

- V postelji čim več počivajmo. Pijmo veliko čaja z limono, oslajenega z medom, jemljimo vitamin C, jejmo, čeprav zaradi bolezni nimamo apetita.

- Če močno kašljamo, vzemimo tudi kak sirup za pomiritev kašlja. Tudi kapljice Benil za nos lahko vzamemo, vendar ne prepagosto. Dajemo jih lahko tudi otrokom, vendar kapljice za otroke (kar je posebej označeno) in najboljše pred spanjem, da omogočite dihanje skozi nos, ne pa ves dan. Če imamo vročino nad 37,5°C, vzemimo tudi aspirin, posebno tisti s slabim srcem. Otrokom lahko damo polovičko tablete, z veliko tekočine.

- Ne jemljimo antibiotikov! Ti na virus tako ali tako nimajo učinka. Tudi drugih zdravil — čeprav takih v prosti prodaji, ne jemljimo.

Zdravila naj predpiše samo zdravnik!

Tilka HOSTA

Nekulturne cene

Na zadnjem uredniškem odboru smo slišali, da je 500 izvodov Kulturnega kažipota premalo za vse, ki si bi ga želeli ogledati ali celo imeti. Glede na skupno število zaposlenih smo se čisto strinjali s to ugotovitvijo in predlagali, da naklado pač podvojimo. Potem je nekdo vprašal, koliko bi to stalo! Saj res! In smo preračunali — in ugotovili, da stanejo 4 listi Kažipota (kar je 2 potiskana lista formata A4) celih 52 sta-

rih tisočakov! Toliko nam za tiskanje zaračuna tiskarna. V to ni vračunano delo in priprava, ker se vse do prenosa na film in tiskanja pripravi v uredništvu.

Ob tej visoki ceni se zdaj resno vprašamo: ali ne bi bilo ceneje naš osnutek 500 krat fotokopirati (ampak ne na fotokopirnih strojih v Litostroju), kot pa plačevati tako drage izvode naši tiskarni!

(In ne mislite, da so Interne informacije kaj cenejše!)

M. M.

Naslovnik neznan

V oktobru je bilo vrnjenih 20 časopisov Litostroj z naslednjimi naslovi: Babič Nedeljko, Travniška 1, 61000 Lj.; Benečki Ivan, Zihorlova 8, 61000 Lj.; Cankar Vojka, Moše Pijade 37, 61000 Lj.; Đaferović Ismet, Mivka 38, 61000 Lj.; Dražetić Jure, Ul. A. Kumarja 7, 61000 Lj.; Djurković Žarko, Delakova 38, 61000 Lj.; Flisar Štefka, Ježa 81, 61000 Lj.; Gantar Matjaž, Ob zelenici 9, 61000 Lj.; Gavrić Novak, Brilejeva 7, 61000 Lj.; Gruban Predrag, Vuličeva 2, 61000 Lj.; Kovačević Edina, Cesta v Zg. log 28, 61000 Lj.; Koželj Andrej, Reška 15, 61000 Lj.; Mahmutović Hasan, Podutiška 161, 61000 Lj.; Marjanović Slavko, Delakova 11, 61000 Lj.; Piljić Ranko, Tabor 2, 61000 Lj.; Sijamhodžić Esad, Poljanska 45/8, 61000 Lj.; Sinanović Fuad, Ul. A. Kumarja 3, 61000 Lj.; Svetin Janez, Leščevje 6, 61301 Krka; Torić Hasan, Pot na grič 2, 61000 Lj.; Vuković Boško, Lojze Štebijeve 5, 61000 Ljubljana.

Pravilen in natančen naslov nam sporočite pisno na naslov: ZPS TITO-VI ZAVODI LITOSTROJ, Center za samoupravljanje, DPO in informiranje, 61000 Ljubljana, Djakovičeva 36 ali po telefonu na številko (061) 556-021 ali 558-341, interna 13-71. Obenem pa sporočite svoj naslov ali spremembo tudi referentu za zaposlovanje na številko 558-341, interna 13-16.

gpm

Letni zbor litostrojskega aktiva upokojencev

Aktivirati članstvo

Na ponovnem letnem zboru, ki je bil pred časom zaradi slabe udeležbe preložen, si je naš aktiv upokojencev izbral soboto, 5. novembra. Vendar pa se je tudi tokrat ponovila ista zgodba. V jedilnici tozda TVN se je v soboto opoldne zbralo le približno 30 od preko 1000 litostrojskih upokojencev. Zaradi tega je bil tudi ta letni zbor splošno postavljen pod vprašaj, po krajši razpravi pa so se prisotni zedinili, da ga vseeno izpeljejo in da v tej okrnjeni zasedbi obdelajo dnevni red, kolikor ga pač lahko dokončno pa še na prihodnjem srečanju, katerega pa je potrebno zastaviti tako, da se ga bo udeležilo večje število članov.

Osrednji točki dnevnega reda sta bili poročilo o dosedanjem delovanju aktiva, ter volitev organov aktiva. O minulem delu pa tudi o delu, ki aktiv upokojencev čaka v prihodnosti je govoril predsednik aktiva Rudi Jesenšek:

Poglavitna naloga društev upokojencev je predvsem skrb za socialno varnost in pravice upokojencev, ki izvirajo iz pokojninskega zavarovanja. Aktiv upokojencev skrbi za pravice upokojencev, ki izhajajo iz minulega dela, ki so ga le-ti zapustili delovni organizaciji in družbi. Že pred dvema letoma je zbor litostrojskih upokojencev pooblastil predsedstvo aktiva, da se dogovori z delovno organizacijo za zakonitev pravic iz minulega dela. Pravice iz minulega dela niso uzakonjene (npr. v pokojninskem zakonu), tako da je predvsem od delovne organizacije odvisno, ali upokojencem te pravice prizna. Nasploh je minulo delo še vedno tema, ki se je vsi izogibajo.

Dosedanji zbori upokojencev so terjali ureditev naslednjih zadev:

— Izenačitev regresa upokojencev z regresom aktivnih delavcev. Znesek, ki naj bi ga Litostroj prispeval svojim upokojencem, bi predstavljal le pokritje razlike med višino regresa aktivnih delavcev ter rekreacijskim dodatkom, ki ga upokojenci dobivajo iz pokojninskega sklada pri SPIZ. Razlika, ki bi jo na primer v letošnjem letu pokrila Litostroj, bi za posameznega upokojenca znašala približno 25.000 din, celoten znesek za vseh 1100 upokojencev bi bil približno 2,8 stave milijarde.

— Izenačitev cen počitniškovanja v počitniških domovih Litostroja, ki naj veljajo za aktivne delavce in upokojence.

— Popravi naj se krivica, ki izhaja iz dogovora med SPIZ in Litostrojem o plačevanju prispevkov za pokojninski sklad. Pokojnine prizadetih upokojencev naj se izenačijo z drugimi, ki so plačevali v pokojninski sklad polni znesek. Prizadetim pa naj se povrne tudi znesek, za katerega so bili oškodovani.

Drugo področje dejavnosti aktiva upokojencev pa predstavljajo različne interesne dejavnosti: informiranje (o zadevah, ki upokojence še posebej zanimajo: razni zakoni, odredbe), rekreacija (ohranjanje vitalnosti tudi v poznih letih), kultura (aktivno udejstvovanje ter obiskovanje kulturnih prireditev), sodelovanje pri tekmovanjih (ob praznikih, dnevu upokojencev), stanovanjska problematika ter ostale interesne dejavnosti (vrtnarjenje, ročna dela ...).

Posamezne dejavnosti so organizirane tako, da jih vodita eden ali dva člana predsedstva, nekajkrat pa so bile izpeljane tudi ankete, da bi spoznali želje in interese

naših upokojencev. Žal vse skupaj ni bilo pretirano uspešno.

Precejšen odziv je bil le na srečanju in razgovoru s predstavnikom SPIZ tovarišem Kranjcem, ki je odgovarjal na vprašanja o pokojninskem zakonu (predvsem o 22. in 23. členu).

Ob dnevu upokojencev Šiške naš aktiv upokojencev ni uspel organizirati lastne tekmovalne ekipe, tako, da so športniki (balinarji, kegljači in strelci) sodelovali v ekipah društev upokojencev v krajevnih skupnostih.

V kratkem pa se bo ponudila priložnost, da se ta napaka popravi na mestnem tekmovanju v balinanju, kegljanju, streljanju in šahu, ki bo organizirano ob Dnevu republike.

Temu poročilu je sledila razprava, v kateri so se skoraj vsi razpravljalci zaustavili pri problemu množičnosti

Iz občnega zbora aktiva upokojencev (Foto: T. Š.)

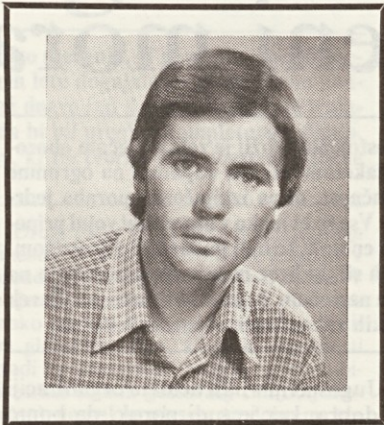
oziroma aktivnosti članstva. Te težave niso značilne le za naše upokojence, saj jih praviloma poznajo vsi podobni aktivni upokojencev. Vzroke pa je mogoče iskati predvsem v tem, da so ljudje razdvojeni med aktivom, ki jih združuje na osnovi delovne organizacije, ter organiziranostjo na terenu v društvi upokojencev. Slednji so tudi finačno bolj in redno preskrbljeni, tako da se, vsaj kar se materialne plati delovanja tiče, lažje in uspešnejše lotevajo raznovrstnih akcij, ki po svoji vsebini (izleti, šport in rekreacija, klubska in družabna srečanja) pritegnejo upokojence. Udeleženci pa so se zavzeli tudi za to, da svojega dela ne bi pretirano formalizirali, saj predstavlja aktiv upokojencev prostovoljno združenje upokojencev Litostroja, ki naj bi se na ta način ter v povezavi ter ob pomoči delovne organizacije ukvarjali z reše-

vanjem njihove skupne probleme, ki izvira iz nekdanje pripadnosti tej delovni organizaciji. Hkrati pa bi na ta način tudi ohranjali stik z Litostrojem, v katerem je večina preživela večino svoje delovne dobe.

Vsi so se strinjali z ugotovitvijo, da za učinkovito delo potrebujejo tudi večjo zavzetost in aktivnost članstva, katerega pa je očitno potrebno ustrezno animirati z organiziranjem takšnih dejavnosti, ki so za upokojence zanimive in privlačne. Takšne aktivnosti pa zahtevajo vsaj minimalna finančna sredstva, kar pa predstavlja problem, saj je aktiv pri tem odvisen predvsem od delovne organizacije, ki pa se, kot vemo, že tako otepa z velikimi težavami. Zaradi tega smo v letošnjem letu ostali brez predvidenih 1.000.000 dinarjev. V letu 1987 so imeli na razpolago 800.000 dinarjev, ki pa so jih pretežno razdelili (po en oziroma dva stave milijona) med upokojence z najnižjimi pokojninami, zaradi katerih je bil ne le resno ogrožen njihov življenjski standard, ampak so bili že na samem robu preživetja.

Sledile so volitve, ki so jih zastavili v smislu aktiviranja novih — svežih sil. Kljub želji, da bi vsaj del novega vodstva izvolili iz (majhnega) števila prisotnih, tistih ki so očitno bolj pripravljeni delati in predstavljajo ne-

V SPOMIN

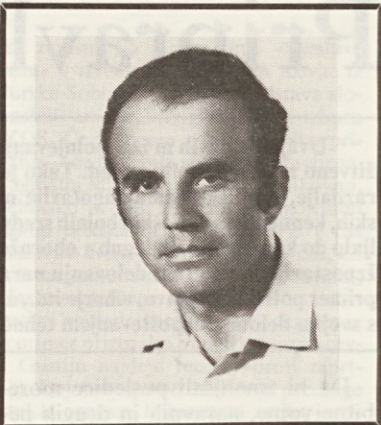
8. novembra smo se za vedno poslovili od našega sodelavca — plamenkega rezalca Peja PEJIČA.

Kratko življenjsko pot je nepričakovano pretrgala kruta smrt in zapustil nas je mnogo prezgodaj.

Med sodelavci je bil priznan kot marljiv in prizadeven delavec, ki je bil vsakomur in v vsakem trenutku pripravljen pomagati.

Zahvaljujemo se mu za vse!

Sodelavci iz tozda PUM

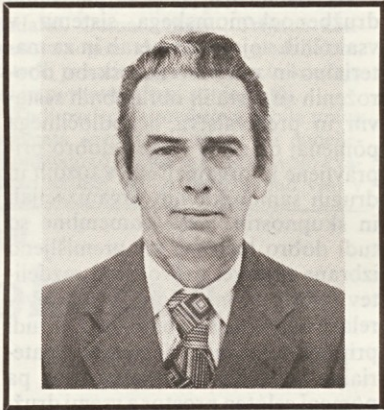
Prezgodaj in nepričakovano nas je zapustil sodelavec in prijatelj Jože PRESEKAR, monter v tozdu MON-TAŽA.

Po končani poklicni šoli v Celju se je leta 1962 zaposlil v Litostroju in vse do usodnega dne delal v oddelku industrijske opreme.

Bil je izredno prizadeven in vesten monter. Tako starejši sodelavci, kot tudi mlajši, katerim je posredoval svoje bogate izkušnje, se ga bomo vedno spominjali.

Od njega smo se poslovili 25. 8. 1988 na Vranskem.

Sodelavci iz Montaže

6. novembra smo se na pokopališču v Zagradcu poslovili od našega sodelavca Jožeta SADARJA. Dolga leta je bil član našega kolektiva. Delal je na delovnem mestu sušilca vse do svoje težke bolezni. Bil je eden izmed tistih delavcev, ki ga bomo v livarni močno pogrešali. Spominjali se ga bomo kot pridnega delavca in tudi kot dobrega tovariša. Njegovi družini izrekamo globoko sožalje.

Sodelavci iz livarne sive litine

ZAHVALE

Po težki bolezni smo mnogo prezgodaj izgubili moža, očeta in sina Jožeta Sadarja.

Iskreno se zahvaljujem njegovim sodelavcem iz tozda PUM za izraze sožalja ter nesebično pomoč in podarjeno cvetje.

Žalujoci žena Ana, hči Jožica in Martina z družino ter sin Andrej

ZAHVALE

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi draga moža in očeta Antona ŠPAROVCA se iz vsega srca zahvaljujem vsem prijateljem, njegovim nekdanjim sodelavcem iz tozda NABAVA ter vsem znancem, ki so ga tako polnoštevilno spreminili na njegovi zadnji poti ter nam poklonili toliko lepega cvetja. Še posebej iskrena hvala sindikalni organizaciji Litostroja za podarjeno cvetje in pomoč, govorniku za poslovljeni govor ter litostrojski godbi.

Vsem, prav vsem, ki so mi ob težki izgubi izrekli tolažilno besedo in z mano sočustvovali, še enkrat iskrena hvala.

Žalujoci žena Fani ter sinova Darko in Franci z družino

Ob boleči izgubi dragega očeta Leopolda ERMENCA se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem iz tozda Montaža za izrečeno sožalje in denarno pomoč. Hvala vsem, ki ste ga spremenili na zadnji poti.

Jože ERMENC

Ob boleči izgubi drage žene Angelce Pogačnik se iskreno zahvaljujem sodelavcem za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in spremstvo na njeni zadnji poti.

Drago Pogačnik

Ob smrti mojega očeta Jožeta PRUDIČA se zahvaljujem sodelavcem za podarjeni venec, izrečena sožalja in udeležbo na njegovi zadnji poti.

Jože Prudič tozd IRRP

Ob mojem odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem direktorju tozda PPO tovarišu Vogriču za lepe besede, izrečene na svečani poslovlitvi.

Najlepše se zahvaljujem OO sindikata TOZD PPO za skrbno pripravljeno počastitev in lepo darilo.

Iskrena hvala tudi vsem sodelavcem in prijateljem za darilo, ki sem ga prejel že pred časom, in ki mi bo trajen spomin.

Vsem skupaj pa želim mnogo zdravih let ter obilo uspehov pri nadaljnjem delu.

Rafko Javornik

VIDEO

4

Novosti in zanimivosti

Piše: Peter Poženel

DIGITALNI VIDEOREKORDER

Prvi digitalni videorekorderji so se pojavili leta 1987. Kdor pozna osnovo digitalnega zapisa v računalništvu ali v audio tehniki, kjer se uporablja za zapis neke analogne vrednosti dvojiški (binarni) številski sistem (0 in 1 ali + in —), bo upravičeno domneval, da digitalni videorekorder uporablja za zapis celotnega (sestavljene) video signala digitalni sistem. V resnici pa sploh ni tako. Videorekorderji, ki imajo ime »digitalni«, se od standardnih videorekorderjev razlikujejo le v tem, da imajo vstavljen spomin (integrirani mikročip), v katerega lahko shranimo sliko (polsliko) na istem principu kot v računalniku, kjer lahko shranimo poljubno informacijo. To nam omogoča, da sliko iz spomina obdelujemo naprej. Možnosti, ki jih digitalni videorekorder nudi, so naslednje:

1. PREDVAJANJE DIGITALNE STOJEČE (ZAMRZNJENE) SLIKE

Na daljinskem upravljalniku digitalnega videorekorderja se nahaja tipka DIGITALMEMORY. Ko pritisnemo na to tipko med predvajanjem slike z video

Sl. 5. Hrbtina stran videokasete SUPER-VHS

traku, se v trenutku shrani slika v spomin, iz katerega nato gledamo stoječo sliko. Ta stoječa slika je popolnoma mirna in brez tresljajev ravno zato, ker je predvajana direktno iz spomina. Pri standardnem videorekorderju namreč dobimo stoječo sliko tako, da trak zaustavimo, videoglave pa rotirajo in odčitavajo stalno isto informacijo s traku. Zato ta slika ne more biti popolnoma mirna in brez šumov. Digitalna stoječa slika je torej izvedena popolnoma elektronsko, zato jo lahko naprej obdelujemo in predvajamo poljubno dolgo časa. To je zelo pomembno, kadar želimo nek pri-

zor bolj natančno pregledati ali uživati v opazovanju.

Stoječo sliko pa lahko dobimo tudi v primeru, ko gledamo TV program preko TUNER videorekorderja. Ob pritisku na tipko DIGITAL MEMORY se slika ravno tako shrani v spomin, od koder je nato gledano na TV ekranu, medtem pa se predvajanje zvoka in TV programa ne prekine.

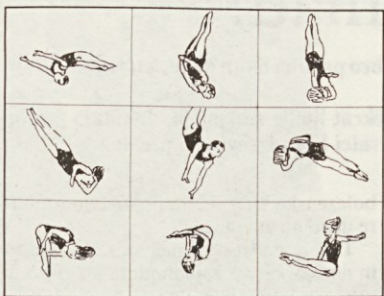
Če želimo gledati stoječo sliko po standardnem postopku odčitavanja direktno zaustavljenega traku, tedaj pritisnemo tipko PAUSE/STILL.

2. PREDVAJANJE »SLIKE V SLIKI« — PIP (angl. picture in picture)

Postopek PIP nam omogoča, da gledamo na TV ekranu istočasno dve sliki, in sicer eno iz TV programa (preko TUNER videorekorderja), drugo pa direktno iz videorekorderja. Pri tem je glavna slika čez cel ekran, pomožna (vstavljena) pa se nahaja kjerkoli na ekranu, tako da čim manj moti glavno sliko. Ta postopek PIP uporabimo takrat, ko želimo med gledanjem video-filma istočasno slediti na pomožni sliki tudi TV program, ko na primer čakamo dnevnik ali neko drugo zanimivo oddajo. S pritiskom na tipko PIP pa lahko dobimo tudi obratno varianto, da je glavna slika TV program in pomožna z video traku.

3. RAZDELITEV SLIKE TV — EKRANA NA 9 DELOV

Digitalna tehnika omogoča, da se na ekranu TV sprejemnika pojavi istočasno 9 slik. Te slike je najprej sprejel digitalni spomin iz TV programa ali z video traku, nato pa jih predvaja na obrobna polja.

Sl. 6. TV ekran, razdeljen na 9 delov

Medtem pa slika v srednjem polju teče normalno naprej (živa slika). Na zunanjih poljih imamo torej digitalne stoječe slike, ki se obnavljajo glede na to, kakšen čas obnavljanja od 0,1 do 1 sekunde nastavimo na daljinskem upravljalniku. Tako lahko vsak trenutek vidimo neko gibanje (na primer skok v vodo,) razčlenjeno v devet faz in to direktno iz TV prenosa (preko TUNER videorekorderja) ali pa med predvajanjem posnetka iz videokasete. Zvok, ki spremlja srednjo sliko, ostane nepoškodovan, ker se trak normalno vrti naprej.

— MULTI TV je postopek, kjer na TV ekranu gledamo istočasno na devetih segmentih devet različnih TV programov. Pri naslednjem pritisku na tipko se prikažejo slike naslednjih devetih programov, kar pride na primer v upoštevek pri kabelski TV, kjer imamo na razpolago veliko število programov. Vsi programi se prikažejo kot stoječe slike, ki se postopno obnavljajo. S pritiskom na tipko preneseno željeni TV program v predvajanje čez cel ekran.

VPRAŠANJA

KJE SO ODGOVOR(N)I

?

Zdaj pa smo se v uredništvu razjezili in sicer nad indiferentnostjo tistih, na katere naslavljamo članke na primer pod naslovom *Prejeli smo...* Morda res vsi takšni članki ne zahtevajo odgovorov, večina pa vendarle.

Na primer članek Zlate Megla v prejšnji številki o podelitvi priznanj jubilanom,

- ali odgovor na smešni dodatek na stalnost,
- ali odgovor na žaljivo nizek regres za otroke,
- ali na prazno mesto receptorja v upravni zgradbi,
- ali odgovor na članek v današnji številki o neenakosti na pogrebih in podobno.

Res to niso življenjsko važne zadeve za našo tovarno, dotikajo pa se delavcev in našega odnosa do sodelavcev. Ljudje se ne bi potrudili napisati teh stvari, če jih ne bi bolele ali vsaj jezile.

Pri tako razvejani skupini služb imamo tudi dovolj veliko število ljudi, ki se z vsemi temi problemi ukvarjajo in za to dobivajo ustrezne plače. Zato od njih tudi pričakujemo, da bodo dajali pojasnila za naš časopis, kajti ni naš namen objavljati članke le zato, da jih bodo avtorji videli natisnjene.

Upamo, da k tovrstnim člankom ne bo treba dodajati pripisov: *Tovariš... (z imenom in priimkom), odgovori na ta sestavek!* Če pa se dogaja, da vsi časopisa niti ne preberejo, bomo take članke, za katere menimo, da terjajo svoj odgovor, opremljali s posebnim naslovom in znakom. Zato si vsi preberite, vsaj take, nemara se boste našli v njih tudi vi!

Uredništvo

»Vprašanje«, ki si ga ne znamo razložiti

Ob zadnjem slovesu od našega dolgoletnega sodelavca Jožeta Sadarja dne 6. 11. 1988 je našo žalost ob izgubi prijatelja, ki se je leta in leta vsako jutro vozil na delo v Litostroj, povečalo spoznanje, kako malo je človek vreden za tovarno.

Nikogar od predstavnikov tovarne niti od tozda PUM ni bilo, da bi ob grobu spregovoril nekaj besed, da bi žalujoča družina, sorodniki in ostali slišali, kako je naš Jože nekje preživel tretjino svojega življenja, da je tudi on soustvarjal našo tovarno in pomagal graditi boljši jutri. Kar nas je bilo delavcev Litostroja na njegovi zadnji poti, nam je bilo zelo neprijetno zaradi sovaščanov in ljudi, ki nas poznajo. To je že tretji tak pogreb v letošnji zadnji polovici leta, od tega drugi iz tozda PUM. Zato sprašujemo vodstvo sindikata, zakaj nismo vsi enako obravnavani. Enim godba, cvetje, govori, drugim niti nekaj besed ob slovesu. Vemo, da smo precej oddaljeni od Ljubljane v ne preveč atraktivnem kraju.

Vemo, da je težko zbrati godbenike v nedeljo itd.

Ne vemo in ne bomo pa doumeli, zakaj razlika med nami tudi takrat, ko nas narava izenači in ostane od nas samo še spomin.

Udeleženci njegove zadnje poti

Običajni delovni dan

Več škode kot koristi?

Prepričan sem, da se vsi še dobro spominjamo 31. oktobra — prazničnega ponedeljka, ki je bil za Litostroj, za razliko od večine ostalih slovenskih delovnih organizacij ter predvsem šol, povsem »običajen« delovni dan. Še dobro nam je verjetno v spominu tudi iskanje načina, kako bi podaljšali vikend, ter povezali soboto in nedeljo s torkom. Čeprav so se pojavljali tudi precej ponesrečeni predlogi, ki bi zadevo rešili enotno, za celotno delovno organizacijo, tako, da bi ponedeljek nadomestili z delom v soboto, pa se le-ti niso uspeli preriniti niti do resnejše razprave. Tako je na koncu preostala možnost, da problem razrešuje vsak zase, po lastnih željah in potrebah. Glede na to in na razpoložljive dni dopusta (ali česa podobnega), ki so posamezniku še ostali, smo se tako na ta »običajni« delovni dan pojavili v tovarni v približno prepolovljeni zasedbi (prej manj kot več od polovice) ter se v spokojnem miru lotili vsak svojega dela. To pa je bilo ponekod tudi malce moteno, okrnjeno ali celo onemogočeno, saj vemo, da je naša delovna organizacija kljub vsemu med seboj tesno povezana in da med posameznimi delovnimi operacijami obstoji odnos, ki bi mu lahko rekli »neizogibna delovna soodvisnost«. Zaradi tega lahko z vso gotovostjo dvomimo predvsem o kvantiteti opravljenega dela na ta predpraznični dan.

Vrh tega pa je potrebno opozoriti še nekaj: Kljub temu, da nas je bila v službi komajda polovica, so bili stroški obratovanja, vzdrževanja, ogrevanja, razsvetljave itd. delovne organizacije enaki (in to ne majhni), kot so, če je tovarna polna in tudi polno produktivna. Pred Litostroj se je tudi na ta dan pripeljal običajno zaseden konvoj avtobusov, ki vsakodnevno pripelje na delo približno četrtino vseh Litostrojčanov iz bolj oddaljenih krajev, le da so bili ti avtobusi po pripovedovanju poznavalcev napol prazni.

Čeprav vem, da je to težko, če že ne skoraj nemogoče, vendar bi bilo izredno zanimivo in poučno narediti vsaj približno analizo in izvedeti za razmerje med stroški proizvodnje in novo vrednostjo, ki smo jo na novo ustvarili v ponedeljek, 31. 10. 1988.

Ker ravno ob tem času razpravljamo o planu za prihodnje leto, katerega del je razpored delovnih dni, bi bilo pametno, da sedaj, ko je še čas, nekoliko pozorneje pregledamo predvideni koledar delovnih dni za leto 1989 in da se tam, ker je le mogoče, vsaj v prihodnje izognemo podobnim razmišljanjem, iskanjem ponesrečenih ad hoc rešitev ter zmrdovanjem nad sestavljalci koledarja delovnih dni, ki smo ga hočeš nočeš sooblikovali in potrdili sami.

t. š.

KAJ BO OTROKOM PRINESEL DEDEK MRAZ?

Če kar takoj odgovorimo na v naslovu zastavljeno vprašanje, se odgovor glasi: malo starejšim otrokom (od 4 do 7 let) bo prinesel igračo za sestavljanje BENOKONSTRUKTOR, knjigo veselih pesmic Fadila Hadžića KRALJESTVO SMEHA in prometnovzgojne nalepke; mlajšim otrokom (od 1 do 4 leta) pa mehko ljubkovalno igračo (v obliki muce, kužka, zajčka ali slončka), knjigo Kraljestvo smeha in prometne nalepke. Darila se bodo delila kot doslej: nekaj na obeh prireditvah, večina pa v govorilnici ob glavnem vhodu v dneh po prireditvi.

Toda tisto glavno, kar bo letos dedek Mraz prinesel otrokom, bo otroška prireditev v stilu ŽIV-ŽAVA, ki naj nudi otrokom dve uri sproščene kulturne zabave, namenjene samo zanje. Prireditev (oziroma dve: prva ob 9. uri, druga ob 11.30) bo v soboto, 17. decembra, v litostrojki delavski restavraciji. Letos naj bi bila ta prireditev nekoliko drugačna kot prejšnja leta: s poudarkom na otroškem rajanju, učenju novih pesmic, petju, igrigah itd., ne pa na pasivnem spremljanju prireditve. To naj bi bil pravi otroški živžav, h kateremu bi svoje prispevali še povabljeni plesalci otroške skupine Kazine in lutkovna skupina PAPILU s prijetno igrico POTEPI (ki je bila nagajena kot najboljša predstava na jugoslovanskem lutkarskem festivalu »Puppet art 88«). Za vsako od povabljenih skupin je predvideno po pol ure programa. Levji delež izvedbe pa leži na programu naše mladinske organizacije, od katerega vam izdamo to, da bo v njem vodil celotni show kar dedek Mraz osebno, skupaj s prikupno voditeljico. Daryl pa ne bo delil sam, o ne! — za to je že prestar, tudi on je moral modernizirati poslovanje in ga zaupati urnejšim živalim pri samopostrežni liniji (v vlogi katerih se bodo izkazali kajpada naši mladinci). Bistveni poudarek pa je na tem, da bo prireditev samo za otroke (z izjemo zelo majhnih, ki bodo sedeli v varnih naročjih svojih mamic), staršem pa bo medtem na voljo modri salon in tudi bife ob jedilnici. Novi koncept je narejen v želji, da bi se izognili gneči, prerivanju in običajno nervoznemu čakanju na darila. Otroke bomo povabili na prireditev s tiskanimi kartonskimi vabili, ki bodo perforirana, tako da si jih bodo lahko z vrstico obesili okrog vratu (da ni možnosti izgube med rajanjem, kajti vabilo je hkrati listek za darilo). Že na vabilih pa bo napisano opozorilo staršem, da se bo treba med prireditvijo umakniti.

Mladinska organizacija bo prevzela tudi skrb za red in disciplino, za garderobo, za okrasitev. Za ozvočenje bo poskrbel IVET. Še beseda o fotografiranju: tudi letos bo prisoten fotograf, ki pa ne bo slikal kar vseh otrok po vrsti, ampak le tiste, ki bodo to želeli. Spomnimo se, koliko fotografij otrok obleži vsako leto v pisarni sindikata — nerazdeljenih in pozabljenih.

Prepričani smo, da smo (bomo) z novim konceptom premagali zadrego, kako izpeljati prireditev, da ob realno manjših sredstvih ne bi prikrajšali otrok za pričakovanje in lepoto novoletnega doživetja.

J. K.

Razpis zimskih počitnic 1988/89

Bližajo se nam zimski dnevi in z njimi tudi čas zimskih počitnic. Verjetno že marsikdo izmed vas premišljuje, kje bo preživel svoje zimske dni.

V letošnjem letu vam ponujamo vedno prijetno in domačo Soriško planino, kjer se nahaja naš počitniški dom.

Na razpolago je 46 ležišč, in sicer v dvo, tri in štiriposteljnih sobah. Tuš in WC sta skupna v etaži.

TERMINI:

sobota 14. 1. do 21. 1. 1989

sobota 21. 1. do 28. 1. 1989

sobota 28. 1. do 4. 2. 1989

Penzion se prične z večerjo in zadnji dan zaključí s kosilom.

CENA penziona na dan:

za delavce TZL:

za ožje družinske člane (otroci, zakonci, starši):

za zunanje goste:

Otroci do 7 let z ležiščem imajo 30 % popusta,

če spijo s starši 40 % popusta

34.500 din

46.000 din

50.000 din

32.200 din

27.600 din

SMUČARSKA VOZOVNICA NI VKLJUČENA V CENO PENZIONA. Kupi jo lahko vsak sam na Soriški planini. Turistična taksa znaša 240 din na dan. Za prevoz skrbi vsak sam.

• Pridržujemo si pravico do povišanja cen v primeru dviga cen življenjskih stroškov.

• Plačilo je v dveh obrokih. Prvi obrok je potrebno vplačati do datuma, ki bo napisan na odgovoru, katerega prejme prijaviteljenec o odobritvi smučanja.

• Drugi obrok zapade v plačilo v naslednjem mesecu z odtegljajem pri osebnem dohodku.

• Pri vplačilu storitev mora vsak prijaviteljenec OBVEZNO predložiti TOVARNISKO IZKAZNICO!

• Pisne prijave sprejema oddelček počitniških domov in izletništva TOZD ZSE DO 9. DECEMBRA 1988!

POSEBNA PRILOŽNOST:

Tudi konec leta 1988 lahko preživite v naši družbi, in sicer v času od 31. 12. 1988 do 2. 1. 1989.

Cena 2-dnevnega penziona s praznovanjem silvestrske noči znaša 145.000 din.

Vse informacije dobite na oddelku ali po telefonu 10-21 ali 10-20.

ŽELIMO VAM PRIJETNE POČITNICE IN UGODNO SMUKO!

Počitniški domovi in izletništvo

Začetek tekaške sezone

V začetku leta, ko smo si zastavljali plan so nekateri menili, da smo premalo ambiciozni. Ob skorajšnjem koncu sezone, ko delamo zaključne račune, pa se je izkazalo, da so se pesimisti zmotili. Naša tekaška sekcija je kljub maloštevilnosti ponesla ime Litostroja po celi Sloveniji in celo izven nje. Čeprav je bil osnovni namen tekaške akcije pridobiti kar najvišje število članov, ki bi se s tekom ukvarjali rekreativno, je nekaj naših fantov (deklet žal ni) dokazalo, da so lahko uspešni tudi kot tekmovalci in so celo kos pravim atletom. Prva violina litostrojkega teka Jože Rogelj je dovolj prepričljiv dokaz. Na vseh tekih je mešal štrene celo vodilnim slovenskim tekačem.

Litostrojčani smo se udeležili vseh najpomembnejših množičnih tekaških prireditev v Sloveniji.

Tek treh src v Radencih, Partizanski marš, tek v Mirni peči okoli Bohinjskega jezera, tek Kralja Matjaža, maraton Katoro v Umagu, tek na Šmarno goro. Vrhunec sezone pa je bil Litostrojki kros in Cooperjev test, ki smo ga opravili na stadionu ŽAK-a v Šiški. Cooperjev test meri 2400 m, na podlagi rezultata, ki ga tekač doseže, pa se določi njegova kondicijska pripravljenost. Najhitreje je Cooperjev test opravil Roman Hojak s časom 7:36:44. Z odzivom Litostrojčanov na to našo akcijo nismo zadovoljni. Vse bolj ugotavljamo, da vse podobne akcije naletijo na gluha ušesa. V naši družbi ljudi, pehajočih se za vsakdanjimi dobrinami, je vse manj posluha za krepitev duha in telesne moči.

Tudi z odzivom na kros ne moremo biti zadovoljni, čeprav mislim, da je bilo z naše strani dovolj narejenega. Vsa čast tisti peščici vztrajnežev, ki so se kljub nekoliko hladnejšemu vremenu zbrali v Mo-

stecu. Na krožni progi Jože Rogelj ni imel pravega tekmeca in je bil absolutno najhitrejši.

Rezultat krosa do 30 let

1. Tone Švigelj 10:41:53

2. Marjan Mrak 11:37:23

3. Slavko Jantol 11:42:51

od 31 do 40 let

1. Jože Rogelj 10:20:09

2. Branko Škoflek 10:49:78

3. Milan Svetelj 11:57:98

4. Jože Režek 12:11:66

5. Milan Švarc 12:46:77

od 41 do 50 let

1. Alojz Rupnik 13:04:29

2. Marjan Klemen 13:14:65

od 51 naprej

1. Andrej Grom 11:51:68

2. Branko Sršen 12:00:27

3. Janez Grom 13:00:58

4. Jože Stanković 13:11:52

5. Franc Štrus 13:28:46

Rezultati Cooperjevega testa

1. Hojak 7:36:44

2. Švigelj 7:51:05

3. Mrak 8:00:65

4. Škoflek 8:02:01

5. Jantol 8:40:41

6. Grom 8:46:57

7. Sršen 8:50:46

8. Svetelj 8:51:27

9. Bejtlić 9:08:27

10. Hobel 9:27:28

11. Škodić 9:38:99

12. Vidović 9:40:22

13. Skušek 9:42:35

14. Rupnik 9:45:54

15. Klemen 9:52:46

16. Oblak 10:31:77

17. Stolić 11:17:48

18. Soklić 11:30:80

19. Kastelic 11:46:20

20. Gale 12:11:76

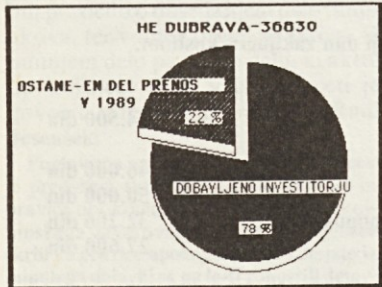
Za pomoč se zahvaljujemo tovarišem Šmonu, Vuleti in Baharju, ki so kot zapisnikarji in merilci časa tudi prispevali svoj delež.

Tone Švigelj

Željeni cilji so daleč

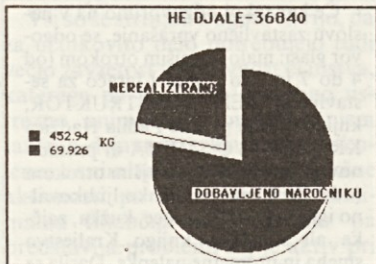
Natančno pred enim letom sem napisal članek o poteku del na dveh hidroenergetskih objektih: HE DUBRAVA in HE DJALE. Na koncu sem izrazil upanje, da mi o tem ne bo potrebno pisati kakšne nadaljevanke. Ker delo v preteklem letu ni potekalo po zastavljenih načrtih sem se pač odločil, da predstavim trenutno stanje na posameznih objektih.

HE DUBRAVA — 44. MESEC PO PODPISU POGODBE

smo funkcionalno opremili niti prve turbine. Trenutna kasnitev (turbina 2) glede na pogodbeno obveznost znaša 8 mesecev in bo po moji oceni na koncu »težka« eno koledarsko leto.

HE DJALE — 45. MESEC PO PODPISU POGODBE

oktobra v tem primeru predstavlja 69 ton opreme oz. 13 odstotkov skupne pogodbeno mase. Nerealizirani del opreme sestavljajo: turbinski regulator (hidr. in elektronski del), 4 tlačne posode, kompresorji. Vse to bo dobavljeno naročniku do konca leta 1988. Tako bomo fizični del posla (upam) zaključili. Tudi v tem primeru bo kasnitev »težka« eno koledarsko leto.

Primerjava s HE Dubrava nam pokaže nekatere podobnosti:

— skoraj istočasno podpisani pogodbi za SR Hrvaško (v prvem primeru je investitor Elektroprivreda Zagreb, v drugem pa RO Elektroprivreda Dalmacija-Split),

— naša zagnanost pri izpolnjevanju pogodbenih obveznosti je bila pri obeh objektih približno izenačena, zato sem tudi že omenil, da bo kasnitev glede na pogodbeni rok, pri vsakem približno eno koledarsko leto. Trditev obeh naročnikov, da smo bili pristranski, nikakor ni upravičena. Delali smo na škodo obeh (glede na pogodbeni rok), najbolj pa v svojo.

HE VRHOVO — 7. MESEC PO PODPISU POGODBE

HE Vrhuvo je hidroenergetski projekt, ki naj bi v bližnji prihodnosti (po letu 1990) povečal skupni saldo pridobljene električne energije iz naših zapostavljenih voda. Zato ker gradimo ta objekt v Sloveniji, sem na tihem upal, da bomo tokrat delo zastavili malo drugače, bolj organizirano, bolj strokovno. Projekt naj bi bil po definiciji determiniran projekt (določen je začetek in konec) in ne stohastični (nima določenega cilja — roka). Z redkimi izjemami se vsi projekti v Litostroju spremenijo v stohastične. Vrhuvo naj ne bil torej izjema, ampak začetek nekega novega obdobja, v katerem bo vse podrejeno doseganju končnega cilja — dobava opreme v pogodbenem roku.

Tri mesece po podpisu pogodbe (julija 1988) smo v CPK (centralna planska koordinacija) sprožili »alarm«, ker smo menili, da se naš (litostrojski) sicer pozitivni namen glede projekta pojavlja v negativni obliki, oziroma, da se je že pokazal razkorak med dejanskim stanjem in željenim ciljem. V »pismu«, ki smo ga poslali na najvišje organe OZD (ki imajo funkcijo odločanja) smo opozorili predvsem na naslednje:

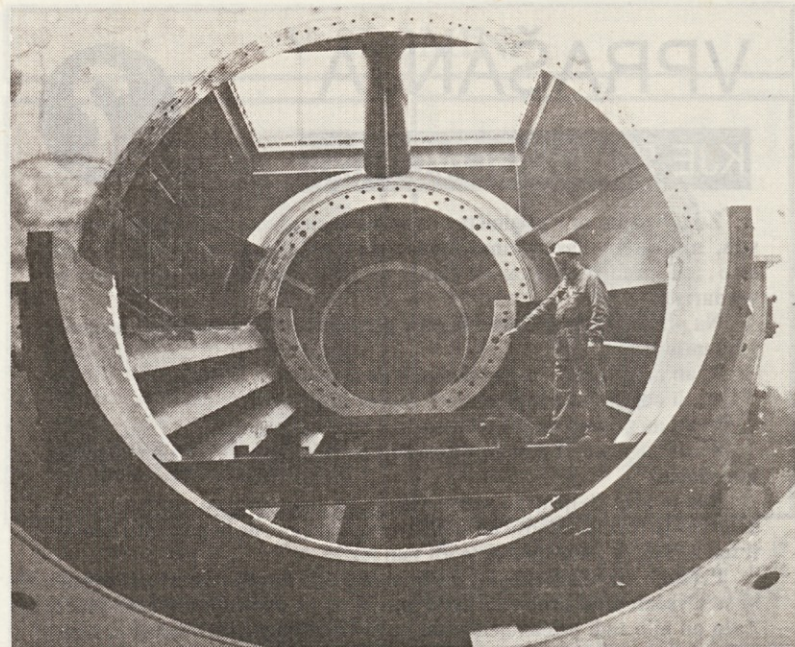
— po našem mnenju je izdelava tehnične dokumentacije (kritičnih sklopov) prepočasna,

— prepočasna reakcija pri naročilu odpreskov za vodilnik in gonilnikov obroč potem, ko je bila tehnična dokumentacija pravočasno izdelana,

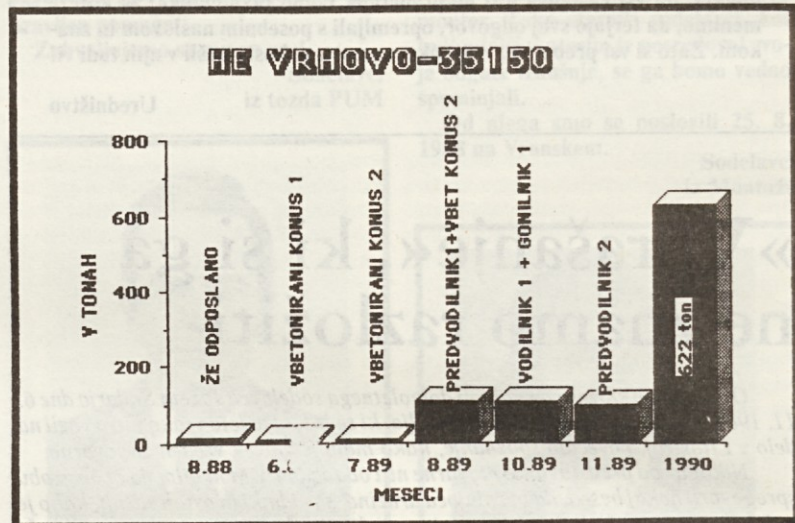
— nepravčasno izdelana tehnična specifikacija za izdelavo odkovkov za turbinske gredi,

— nerešene zadeve okrog turbinskih in generatorskih ležajev.

Pričakovali smo, da bomo sprožili plaz reakcij v smislu pozitivnih premikov. Kakšno razočaranje! Malo ali skoraj nič od pričakovanega se ni zgodilo. Novembra 1988 je »kolegij planerjev« (najnižji nivo, ki ima možnost odločanja) ocenil, DA JE RAZKORAK MED DEJANSKIM STANJEM IN ŽELJENIM CILJEM IZREDNO VELIK IN DA »AKTIVNOSTI NE POTEKAJO PO PLANU«, kot smo slišali na TV 7. 11. 1988. Nimamo osnov, da bi lahko bili optimisti (optimist je človek, ki ima premalo informacij — ni po leksikonu).

Spodnja polovica vodilnika za HE Dubravo med betoniranjem v objekt. Vodilnik je posnet v nasprotni smeri pretoka vode. V ozadju je videti tudi prvi predvodilnik. (Foto: B. Francelj)

Iz zgornjega grafa je razvidno, kakšne so naše obveznosti do naročnika v letu 1989. Dobava opreme v 6. in 7. mesecu (2 X 8500 kg) ni vprašljiva. Za dobavo v 8. mesecu (predvodilnik 1) v trenutku nastajanja tega članka še ni bilo materialnega pokritja. Dobava v 10. mesecu je vprašljiva zaradi odpreskov, odkovkov, uvoženih izdelkov ipd. Dobava v 11. mesecu (predvodilnik 2) bo verjetno realizirana. Glavna bitka se bo tako vodila okoli vodilnika, gonilnika in ležajev. Za vse to pa je v tem trenutku še veliko nedorečenega, ni pravih informacij o dobavah materiala — skratka stanje negotovosti, ki je dovolj zaskrbljujoče oziroma alarmantno.

V članku o Dubravi in Djalah namenoma nisem pisal o vzrokih zamud pri posameznih objektih, ker vsa naročila »boleha« za istimi boleznimi, ki so poznane in za katere v zadnjem času pravijo, da bodo izgubile (bolezni namreč) z novo organizacijo (?). Jaz bi na tem mestu ome-

nil samo »odločanje« in »motivacijo«. Omenil sem že, da je pri Vrhomem razkorak med dejanskim stanjem in željenim ciljem izredno velik. Problem je sedaj v tem, kdo se bo pojavil v vlogi odločevalca, ki bo motiviran za zmanjšanje tega razkoraka. Razkorak, pa čeprav je velik, se nanaša na cilj, ki mora biti za odločevalca dovolj pomemben (mislim, da je). Trud, ki bo potreben za zmanjšanje razkoraka na račun povečanja razkoraka, ki se nanaša na kakšen bolj pomemben cilj (mislim, da ga ni), lahko zmanjša željo odločevalca po kakršnikoli spremembi oziroma spreminjanju. Odločevalec mora verjeti, da to lahko stori in mora biti motiviran, da to naredi. V Litostroju je mnogo ljudi v funkciji odločevalca, ki pa ne odigravajo vloge, ki jo imajo, t. j. ne sodelujejo »pri zavestni izbiri smeri akcije med razpoložljivimi alternativami, s katerimi pridemo do željenega rezultata.« Bežijo od tega, seveda ne brez razloga. Tako za nič ne moreš biti kriv!

A. Žehelj

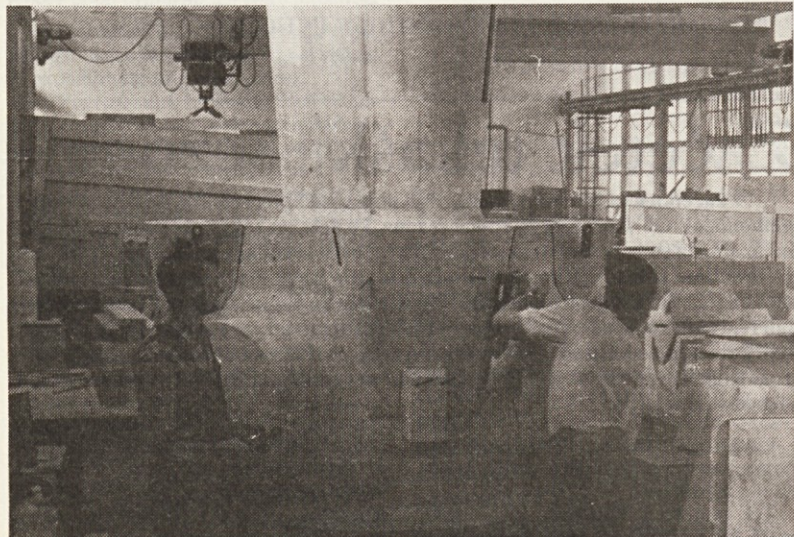
Iz gornjega grafa je razviden »košček« po pogodbi nedobavljene opreme kot je to izgledalo ob koncu letošnjega oktobra (približno 270 ton opreme). To predstavlja glavno drugo cevne turbine (vodilnik in gonilnik) in del regulacije še za prvo turbino. Ta podatek nam pove, da v 44. mesecih od podpisa pogodbe ni-

Skoraj istočasno (aprila 1985) kot za Dubravo smo podpisali pogodbo za izdelavo hidromehanske opreme za HE DJALE. Ob primerjavi obeh grafov bo, zaradi podobnosti, morda kdo mislil, da sem se zmotil.

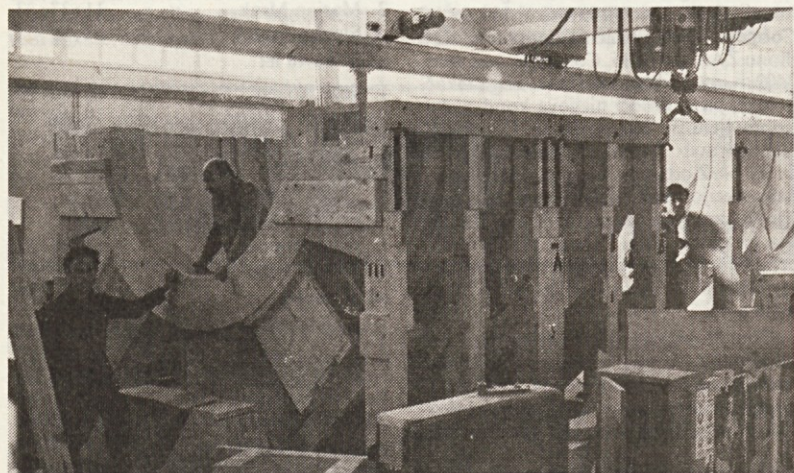
»Košček« nerealizirane opreme za naročnika ob koncu letošnjega

Iz proizvodnje v livarnah

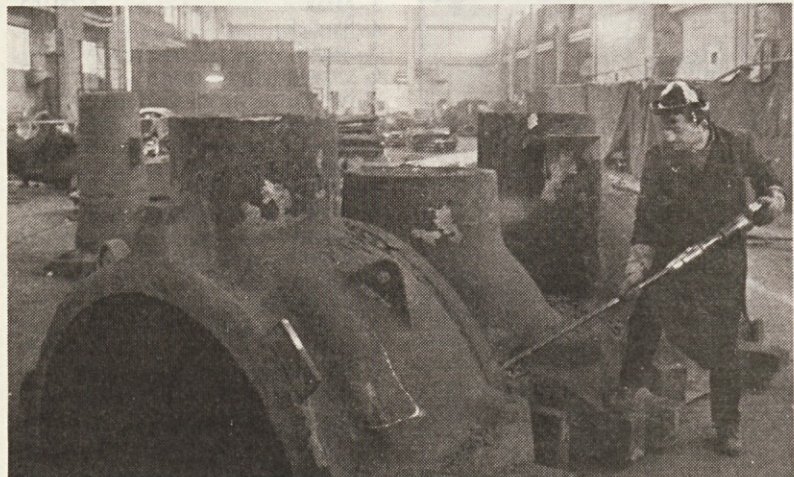
V tozdu PUM trenutno izdelujemo modele in ulitke za turbinsko proizvodnjo, ki zahteva specifično kvaliteto. Ti izdelki bodo tudi po gabaritih izjemnih velikosti, namenjeni pa so za HE Vrhuvo, ki jo v celoti izdelujemo sami in TE Kolubara, za katero imamo samo blagovno proizvodnjo ulitkov, končni finalist pa je Jugoturbina Karlovac. V letošnjem letu smo tako naročenih ulitkov izdelali že večje število.

Izdelava modela za glavo gonilnika za HE Vrhuvo (Foto: E. L.)

Jedrovnik za 27-tonsko ohišje parne turbine Kolubara.

Čiščenje ulitkov za termo elektrarno Kolubara (Foto: E. L.)

Naj zaključim z željo, da bo jutri res boljši od danes:

Danes

UPRAVLJATI

pomeni vzdrževati stabilne notranje stanje v OZD. Togi princip vodenja in zelo natančno določene organizacijske oblike so potrebne za kontrolo in preprečevanje sprememb.

ZAPOSLENI

smo pasivni izvrševalci nalog z malo avtonomije in delamo samo to, kar nam je naročeno in nič drugega.

NALOGA VODSTVENEGA ORGANA

je, da naredi plane za podrejene in kontrolira, če gre delo po planu.

Jutri

VODENJE

pomeni vzdrževanje ravnotežja med preprečitvijo spremembe in ustvarjanjem pozitivne spremembe. Vodstvo naj omogoča izobraževanje in samozagotovitost zaposlenih, da bi lahko sodelovali in zadovoljili nove zahteve in situacije.

ZAPOSLENI

smo aktivni soustvarjalci, ki smo cenjeni glede na našo kreativnost, inteligenco in samostojnost.

NALOGA VODSTVENEGA ORGANA

je, da opravlja svoje delo, posreduje in daje podrejenim možnosti, da samostojno opravljajo svoje delo. Vodilni delavci opravljajo vodenje in usmerjanje, namesto preštevilnih intervencij v procese svojih podrejenih.

Malo za šalo

Mojster, malo sem zamudil. Sanjalo se mi je, da delam zelo zahtevno delo, pa se nisem smel zbuditi.

A. Metelko